



Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra právních oborů, řízení a ekonomiky

Bakalářská práce

Vývoj právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti

Vypracoval: Alexandra Kalinová
Vedoucí práce: JUDr. Martin Šimák, Ph.D.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Práce je zaměřena na téma „Vývoj dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti“. Pěstounská péče je jedna z forem náhradní rodinné péče v České republice, v případě, že se o dítě nemohou nebo nechtějí postarat rodiče. Hmotné zabezpečení dítěte svěřeného do pěstounské péče a pěstouna zajišťuje stát prostřednictvím dávek pěstounské péče. Od roku 1995 do současnosti prošly dávky pěstounské péče mnoha právními změnami. Do roku 2012 se dávky pěstounské péče řídily podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Novelou zákona č. 401/2012 Sb. se dávky pěstounské péče staly součástí zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Zároveň došlo i ke změnám, které se týkají profesionalizace pěstounské péče a podmínek nároku na dávky. Samotná pěstounská péče byla do roku 2013 upravována zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, poté se stal součástí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak legislativa týkající se dávek pěstounské péče ovlivňuje péči pěstounů z pohledu pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále pak již jen OSPOD) obecního úřadu s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje.

V empirické části je popsán kvalitativní výzkum. Pro účely výzkumu bylo metodou záměrného výběru vybráno 5 komunikačních partnerů, skládajících se z sociálních pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Pro získání potřebných dat byla zvolena metoda rozhovoru (interview). Z jednotlivých druhů interview byl vybrán polostrukturovaný rozhovor. Jednotlivé otázky byly zvoleny tak, aby bylo možno zjistit tři hlavní a tři dílčí výzkumné otázky:

Hlavní výzkumné otázky:

1. Jak se rozšířila pěstounská péče v daném období
2. Jak vidí pracovníci OSPOD výhody a nevýhody v novelizacích zákonů, popřípadě jak by pozměnili legislativu oni
3. Jaké jsou rozdíly v názorech na různých úřadech s rozšířenou působností

Dílčí výzkumné otázky:

1. Je z pohledu blaha dítěte vhodnější pěstounská péče nebo pobyt v institucionálním zařízení?
2. Jaká je spolupráce, komunikace mezi OSPOD, pěstouny a Úřadem práce?
3. Jaký je názor pracovníků OSPOD na agendu s pojenou s pěstounskou péčí?

Vyhodnocení získaných dat bylo provedeno metodou kontrastů a srovnávání.

Z výzkumu vyplívá, že legislativa, která se týká vývoje právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti, ovlivňuje péči pěstounů z pohledu pracovníků OSPOD úřadu obce s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje výrazně směrem k rychlejšímu a účelnějšímu umístění ohrožených dětí do pěstounských rodin, pěstouni mají větší kompetence jakožto vychovatelé dítěte a taktéž finanční ohodnocení pěstounů hraje nemalou roli v nárůstu počtu pěstounů. Dle výsledků výzkumu se děti umístěné v pěstounských rodinách cítí podstatně lépe než v institucionálních zařízeních. Hlavní roli zde hraje fakt, že v pěstounských rodinách má dítě pocit rodinné sounáležitosti, vytváří si citové vazby na pěstouny, dostává se mu lásky a porozumění. Pěstouni mají čas na řešení problémů dětí, a vytvářejí zázemí potřebné pro formování osobnosti dítěte.

Bakalářská práce může být použita jako podpůrný materiál pro studenty sociálních oborů nebo pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Práci zároveň mohou využít i pěstouni pro získání informací o pěstounské péči a dávkách pěstounské péče.

Klíčová slova: Pěstounská péče, dávky pěstounské péče, orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)

Abstract

My work is focused on a topic: The trend of foster care benefits since 1995 to the present. Foster care is one of the forms of alternate family care in the Czech Republic, in case of parents' disability or unwillingness to care about their child. Government provides creature comforts for a child resigned to foster care by foster care benefits. The foster care benefits have changed a lot since 1995 up to now. By the year 2012 foster care benefits were governed by law n. 117/1995, code about state social support. The amendment of act n. 401/2012 c. has classified the foster care benefits as a part of a law n.359/1999 code about social-legal protection. At the same time changes have happened in a foster care professionalization and claim conditions of the benefits. The mere foster care was regulated by the law n. 94/1963 code about family until 2013, after that it has become a part of the law n. 89/2012 of Civil Code.

The aim of my baccalaureate work is to find how foster care benefits legislature influences the care of foster parents in a view of social-legal children protection's ("OSPOD") workers of a council with extended force in South Bohemian region.

In an empirical part is described qualitative research. For the research proposals was chosen 5 communication partners by an intentional choice method, they are social-legal children protection's workers. It was chosen an interview method for receiving required files. A semi structured interview was chosen from these types of interviews. Particular questions were selected in order to be able to find out three main and three partial questions:

Main research questions:

1. How has foster care spread in the particular time?
2. What is the point of view of social-legal children protection's workers (advantages, disadvantages) of revised statutes and their possible changes of the legislature.
3. What are the differences in opinions in various councils with an extended force?

Partial research questions:

1. What is better for a child foster care or a stay in an institutional facility?
2. What is the cooperation or communication among "OSPOD", foster parents and employment office like?
3. What do social-legal children protection workers think about foster care agenda?

The evaluation of received files was done with a comparative method.

From the research arises that legislature dealing with legal arrangement of foster care benefits since 1995 to the present, influences care of foster parents in a view of “OSPOD” workers of employment office with an extended force in South Bohemian region, leading to faster and more efficient placing of vulnerable children to foster families. Foster parents have more jurisdiction as child educators. Financial estimation plays a fairly big role in an increasing number of foster parents as well. According to the research results, children placed in foster families feel better there than in institutional facilities. The main fact is that a child in a foster family feels family belonging more and creates new emotional relationships to their foster parents, gets more love and understanding. Foster parents have more time for solving children’s problems and they create required background for a child personality forming.

This baccalaureate work can be used as a supporting material for students of social branches or for “OSPOD” workers. The work can help foster parents for getting more information about foster care and foster care benefits as well.

Key words:

Foster care, foster care benefits, social-legal children protection agency (“OSPOD”)

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 13.8. 2015

.....

Alexandra Kalinová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala panu JUDr. Martinu Šimákovi za konzultace a vedení bakalářské práce.

Nemalý dík patří i sociálním pracovníkům pracujících na odboru sociálně-právní ochrany dětí, kteří mi poskytli potřebné informace pro zpracování této bakalářské práce.

Na závěr bych chtěla poděkovat rodině za trpělivost a podporu.

Obsah

ÚVOD.....	10
1 PĚSTOUNSKÁ PÉČE	11
1.1 Historie pěstounské péče	11
1.1.1 Období do roku 1918	11
1.1.2 Období po roce 1918.....	12
1.2 Vymezení pojmů.....	13
1.2.1 Pěstounská péče	13
1.2.2 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	16
1.2.3 Zprostředkování pěstounské péče	17
1.2.4 Dohoda o výkonu pěstounské péče.....	18
2 DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE	19
2.1 Druhy dávek pěstounské péče	19
2.2 Právní úprava výše dávek od 1.10.1995 – vznik zákona o státní sociální podpoře..	20
2.3 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.1998 – zákon č. 242/1997 Sb. .	23
2.4 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 13.7.1998 – zákon č. 158/1998 Sb.	25
2.5 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.10.2001 – zákon č. 271/2001 Sb.	25
2.6 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 14.11.2001-.....	26
zákon č.402/2001 Sb. (úplné znění zákona o státní sociální podpoře, jak vyplývá z pozdějších změn)	26
2.7 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.6.2005 – zákon č. 168/2005 Sb. .	26
2.8 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.6. 2006 –	27
zákon č. 134/2006 Sb.....	27
2.9 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.7. 2007 –	27
Zákon č. 112/2006 Sb.	27
2.10 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 22.8. 2007– zákon č. 213/2007 Sb.	29
2.11 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.2012 –	29
Zákon č. 366/2011 Sb.	29
2.12 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.2013 –	29
zákon č. 401/2012 Sb.....	29
2.13 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.2014 – zákon č. 303/2013 Sb.	32
3 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	33
3.1 Cíl výzkumného šetření	33

3.2 Hlavní výzkumné otázky	33
3.3 Dílčí výzkumné otázky	33
4 METODIKA.....	34
4.1 Kvalitativní výzkum	34
4.2 Metody použité pro sběr dat	34
4.3 Charakteristika zkoumaného vzorku	35
5 VÝSLEDKY.....	36
6 DISKUZE.....	41
7 ZÁVĚR.....	46
8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	48
PŘÍLOHY	53

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila téma „Vývoj právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti“. Zpracovat téma týkající se pěstounské péče v závěrečné práci jsem se rozhodla v průběhu praxe na pracovišti OSPOD obecního úřadu s rozšířenou působností během studia na zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity. Moje dřívější zkušenosti s názory okolí na pěstounskou péči byly většinou kontroverzní. Protože nemám zkušenosti se sociální prací a tím i s institutem pěstounské péče a měla jsem možnost seznámit se s danou problematikou, zvolila jsem výše zmíněné téma bakalářské práce.

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče, jestliže dítě nemůže z jakéhokoliv důvodu vyrůstat ve své biologické rodině. Pěstounská péče umožní dítěti vyrůstat v citovém zázemí a v prostředí, které co nejvíce připomíná domov. Pěstounská péče poskytuje čas rodičům, aby mohli být opět připraveni převzít dítě do vlastní péče. V mnoha případech se ale jedná o dlouhodobou péči, která trvá až do dospělosti dítěte. Pěstounská péče je vhodnou alternativou ústavní výchovy. Hlavně v posledních letech tento systém prochází značnou úpravou a je kladen důraz na preferování náhradní rodinné péče před ústavní péčí.

Zajištění potřeb dítěte i samotného pěstouna zaručují dávky pěstounské péče. Do roku 2012 se dávky pěstounské péče řídily podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Zákon č. 401/2012 Sb. převedl dávky pěstounské péče do zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Cílem práce je zjistit pohled pracovníků OSPOD na to, jak legislativa týkající se dávek pěstounské péče ovlivňuje péči pěstounů.

V teoretické části jsou popsány změny v úpravě dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti.

Praktická část se zabývá kvalitativním výzkumem. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru s 5 komunikačními partnery z pracovníků OSPOD jsem zjišťovala názor na legislativu týkající se pěstounské péče a s ní spojenou kvalitu péče pěstounů o svěřené dítě. Výsledky práce by měly vést ke zjištění, jak se rozšířila pěstounská péče v období od roku 1995 do současnosti, jaké vidí pracovníci OSPOD výhody nebo nevýhody v novelizacích zákonů týkající se pěstounské péče popřípadě, jak by upravili legislativu oni a zda jsou rozdíly v názorech pracovníků OSPOD na různých obecních úřadech s rozšířenou působností.

1 PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Pěstounská péče je jedna z forem náhradní rodinné péče, kdy dítě vyrůstá a je vychováváno osobou jinou než je rodič v prostředí, které co nejvíce připomíná přirozenou rodinu (Bubleová, Kovařík, 1999), (přehled všech forem náhradní rodinné péče v České republice je uveden v příloze 1).

1.1 Historie pěstounské péče

1.1.1 Období do roku 1918

Matějček za předchůdce významu slova „pěstoun, pěstounská péče“ považuje tzv. institut kojných, který je historicky doložen hluboko do období před éru starověkého Řecka a Říma. Ženský ideál krásy „vyšších vrstev“ v té době nezahrnoval mateřství, porod ani kojení. Těhotenství ani porodu se ženy nevyhnuly, ale na kojení mohly využít služeb kojných, které nabízely kojení za úhradu nebo materiální výhody. Úloha kojných a posléze i chův, opatrovnic a pěstunek se v podstatě po staletí neměnila. Dítě bylo ponecháno za úhradu i na několik let u kojné a chůvy, kde se mu často nedostávalo hygienických, ekonomických ani emocionálních podmínek pro přirozený a zdárný vývoj fyzický ani psychický (Bubleová, Matějček, 1999).

Určitý obrat nastal v 18. století, kdy kojné nebo chůvy získaly oficiální název „pěstoun“. Do péče pěstounů se postupně dostávaly děti přímo z rodin nebo z nalezců - což byla instituce pro opuštěné a osiřelé děti. Bohužel kvalita prostředí, do kterého bylo dítě umisťováno, se v této době víceméně nezměnila. Pěstoun musel splňovat určitý společností určený standart, ten ale nebyl v mnoha případech dodržen. Pěstoun pobíral za výchovu dítěte plat, vyplácený nalezcem (nalezinec zároveň dohlížel na řádný výkon pěstounské péče). Poté, co dítě co dosáhlo 6 let, bylo znovu navraceno do původní rodiny nebo do nalezince. Velice zřídka se stávalo, že by si dítě z nalezince pěstounská rodina ponechala, pokud ano, musela pak financovat život dítěte sama (Bubleová, Matějček, 1999). V Rakousku-Uhersku byla v tomto období pěstounská péče upravována Obecným zákoníkem občanským č. 946/1811 Sb., z roku 1811 (Vránová, 2011).

Významný pokrok nastal v roce 1902, kdy Zemský výbor v Čechách zřídil Zemský sirotčí fond, který podporoval děti bez domova, a zároveň byla z jeho prostředků

financována náhradní rodinná péče. Začaly vznikat Okresní komise, které dohlížely na opuštěné děti a staly se základem dnešní sociální péče o děti a mládež (Bubleová, 2000).

1.1.2 Období po roce 1918

Období první republiky přálo rozvoji pěstounské péče. Vznikl zákon č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemajetných. Tento zákon a následná vládní vyhláška č. 29/1930Sb., definovali osobu pěstouna, jeho povinnosti, náležitosti dohledu nad pěstounskou péčí. Zároveň popsali pojem dítě v cizí péči jako dítě manželské i nemanželské, které dovršilo 14 let a je v péči jiné osoby než je matka nebo otec (Vránová, 2011).

Pěstounská péče se dělila na 4 typy:

- prvním typem byla pěstounská péče nalezenecká, která navazovala na pobyt dítěte v ústavu. Dítě bylo svěřeno pěstounům nejdříve do 10 let, po té i do 16 let jejich věku a pak bylo znovu navraceno do ústavu.
- druhý typ pěstounské péče byl řízen a kontrolován úřadem Okresní péče o mládež.
- třetí formou byly tzv. „dětské kolonie“- vybíraly se vhodné pěstounské rodiny z jedné oblasti, což usnadňovalo kontrolu a podporu rodin.
- poslední formou byla pěstounská péče na základě dohody mezi rodiči a nejčastěji prarodiči, kdy nebylo nutné soudní rozhodnutí (Gabriel, Novák, 2008).

Během 2. světové války se prvorepublikový pozitivní vývoj v oblasti pěstounské péče zastavil. Značně ubylo dětí v pěstounské péči na úrovni státu, ale o to více se začali uplatňovat aktivity jedinců. Zde je místě zmínit činnost britského občana Nicholase Wintona, který zachránil mnoho českých dětí z židovských rodin před nacistickým holocaustem. Společně s dalšími spolupracovníky zajistil rodiny v Anglii, které byly ochotny tyto děti přijmout do pěstounské péče (Gabriel, Novák, 2008).

Nástup komunismu v roce 1948 vedl ke kolektivizaci zařízení a vysoké kontrole státu nad výchovou dětí. Přednost dostávala velkokapacitní ústavní výchova. V zákoně č. 265/1949 Sb., o právu rodinném již nenalezneme pěstounskou péči jako jednu z forem náhradní rodinné péče (Veselá a kol., 2005). Zákon č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně dětí pěstounskou péči již zcela ruší. Pokud by mělo být dítě svěřeno do péče jiné osoby než je rodič, bude přednostně umístěno do ústavní výchovy. Mnoho dětí, které do té doby byly v pěstounské péči, musely být svými pěstouny osvojeno anebo se musely

navrátit do výchovných ústavů. Osvojiteli pak samozřejmě mohli být pouze ti, kteří byli oddáni socialistickému zřízení státu (Vránová, 2011).

Děti, které nevyhovovaly kritériím adopce, by často splňovaly podmínky pro pěstounskou péči. Na konci 60 let a začátkem 70 let začaly vznikat SOS dětské vesničky s předsedou Jiřím Dunovským. SOS dětské vesničky zajišťovaly péči o děti, o které nebyl zájem v rámci osvojení. Děti měly trvalého vychovatele (matku), která byla bezdětná, sama a s péčí a dítě jí pomáhaly tzv. tety. Mužský vzor v tomto případě zajišťoval vedoucí vesničky. Jednotliví obyvatelé domů vytvářeli společenství v rámci obce, kde byla SOS dětská vesnička postavena (Gabriel, Novák, 2008). Vedle SOS dětských vesniček vznikaly tzv. velké pěstounské rodiny s manželským párem v čele a se 6 až 8 přijatými dětmi (Matějček, 1999).

Postupem času se ale negativa státem organizované péče projevila. Odborná společnost stále častěji upozorňovala na citovou deprivaci dětí ve výchovných ústavech a na výhody individuální péče. Pěstounská péče byla navrácena do legislativy zákonem č.50/1973 Sb., o pěstounské péči, nadále však byla dávána přednost ústavní výchově nebo osvojení. Předpokladem pěstounské péče byla dlouhodobost (Vránová, 2011).

Rok 1989 a příchod demokracie znamenal pro pěstounskou péči pozitivní změnu. Postupně dochází k upřednostňování individuální výchovy před ústavní, nadále je však upřednostňována dlouhodobost péče. Změna nastala 1.4. 2000, kdy byl zákon o pěstounské péči zrušen a přesunut do zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, který již počítá s krátkodobou péčí (Bubleová, Vránová, Frantíková, 2011). Se zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který vešel v platnost 1.1. 2014, zákon o rodině zaniká a stává se jeho součástí.

1.2 Vymezení pojmů

1.2.1 Pěstounská péče

Pěstounská péče je upravena více zákony. Hlavním pramenem práva v České republice je zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky. Článek 4 říká, že „*Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci*“. (ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky) Součástí ústavního pořádku je Listina základních práv a svobod. Článek 32 stanovuje, že „*Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena*“. (usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listina základních práv a

svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky). Významným dokumentem je zajisté i Úmluva o právech dítěte, která je uveřejněna ve sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb. Článek 3 nám říká, že *„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány“* (sdělení č. 104/1991Sb., Úmluva o právech dítěte). Pro institut pěstounské péče jsou nejdůležitější, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 359/1999Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o SPOD).

Pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, která je garantovaná a kontrolovaná státem. Zabezpečuje zajištění dítěte a zároveň finančně odměňuje ty, kteří se dítěte ujali (Matějček a kol., 2002). Jedná se o určitou formu smlouvy mezi státem, který převzal kontrolu nad výchovou dítěte a rodinou, která toto dítě do své výchovy přijala (Zezulová, 2012).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 958 říká následující. *„Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi. Pěstounská péče má přednost před péčí o dítě v ústavní výchově.“* (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Do pěstounské péče, jak sám zákon naznačuje, se dostávají především děti, které rodiče sice mají, ale ti se o ně nemohou, nechtějí nebo neumějí postarat. Často to bývají děti, které jsou hůře osvojitelné, tzn. s různým typem diasability, děti staršího věku, sourozenci, děti etnických menšin, ale i děti u kterých osvojení brání právní překážky, především nesouhlas rodičů (Bubleová, Benešová, 2001).

Dítě, které se dostane do pěstounské péče může být svěřeno fyzické osobě, nebo do společné péče manželů; jedinou hmotně právní podmínkou je zájem dítěte (Kovařík, 2004). §962, zákona č. 89/2012Sb.,občanský zákoník říká, že pěstoun: *„... musí skýtat záruky řádné péče, mít bydliště na území České Republiky a musí souhlasit se svěřením dítěte do pěstounské péče. Ujala-li se osobní péče o dítě osoba příbuzná nebo dítěti blízká, dá jí soud přednost před jinou osobou, ledaže to není v souladu se zájmy dítěte“*(zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

„Pěstoun je povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat“(zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Biologickým rodičům však nadále zůstávají rodičovská práva a povinnosti - včetně povinnosti vyživovací (Zezulová, 2012). Pěstoun má právo dítě zastupovat a spravovat jeho náležitosti pouze v běžných věcech. Pokud se jedná o

mimořádné události, jako je například plánovaná operace, volba povolání, žádá pěstoun o souhlas zákonného zástupce dítěte (Kovařík, 2004).

V případě svěření dítěte do pěstounské péče je nutné zajistit kontakt s původními rodiči, pokud soud nestanoví jinak (Bubleová, Kovařík 1999).

Pokud je do pěstounské péče svěřeno dítě ve věku, kdy dokáže pochopit význam obsahu pěstounské péče, je důležité i jeho vyjádření (Matějček, Koluchová, 2002).

Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu a zaniká zletilostí dítěte, popřípadě 26 rokem, pokud se dítě soustavně připravuje na budoucí povolání. V mimořádných případech může o zrušení pěstounské péče rozhodnout soud (Kovařík, 2004).

Tab. č.1: Schéma náhradní rodinné péče



(zdroj: MPSV, Středisko náhradní rodinné péče)

1.2.2 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Institut pěstounské péče na přechodnou dobu je někdy také nazýván profesionální pěstounská péče (Koluchová, 1999). Tento institut je součástí českého právního řádu od 1.6.2006. V praxi ale nebyl po určitou dobu téměř nevyužíván. Situace se změnila až s novelou zákona o sociálně právní ochraně dětí, která nabyla účinnosti od 1.1.2013 (Bubleová a kol., 2014).

Hlavním účelem pěstounské péče na přechodnou dobu je poskytnout rodičům čas, aby mohli vyřešit svou krizovou situaci a mohli si tak vzít dítě zpět do své péče, nebo aby se pro něj mohla najít vhodná a stabilní rodina. Jedná se tedy o poskytnutí okamžité pomoci ohroženým dětem (středisko náhradní rodinné péče).

§ 27a zákona o SPOD říká, že soud může svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu na základě návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí na

- „a) dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat,*
- b) dobu, po jejímž uplynutí může dát matka souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat, nebo*
- c) dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba“* (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí).

Doba trvání pěstounské péče na přechodnou dobu je nejdéle 1 rok. To neplatí, pokud se do péče dostane sourozenec již svěřeného dítěte. Péče se pak prodlužuje o dobu, o kterou sourozenec přišel do pěstounské péče později (Bubleová a kol., 2014).

Osoba, která se chce stát pěstounem na přechodnou dobu, musí být vedena v evidenci Krajského úřadu a mít určité předpoklady k výkonu této péče. Důležitými předpoklady jsou profesionální přístup a životní zralost. Pěstoun na přechodnou dobu musí počítat s krátkodobostí péče a možným vznikem vzájemných citových vazeb (Středisko náhradní rodinné péče).

Soud je povinen nejméně jednou za tři měsíce přezkoumat, zda důvody svěřením do pěstounské péče nadále trvají. Pro tento účel si vyžádá zprávy především od příslušného orgánu sociálně právní ochrany dětí. Pokud důvody pominou, soud rozhodne o výchově dítěte (Bubleová a kol., 2007).

1.2.3 Zprostředkování pěstounské péče

Zprostředkování pěstounské péče je činnost, která předchází samotnému rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče. Zaručuje dětem i žadatelům o pěstounskou péči důležitou právní jistotu a ochranu jejich oprávněných zájmů (Ministerstvo práce a sociálních věcí).

Zprostředkování pěstounské péče vykonávají pouze orgány sociálně-právní ochrany dětí, které jsou uvedeny v §4 odst.1 zákona o SPOD (orgány sociálně-právní ochrany dětí v České republice jsou uvedeny v příloze 2). Zprostředkování, podle §19a zákona o SPOD spočívá:

„a) ve vyhledávání dětí uvedených v § 2 odst.2, kterým je třeba zajistit péči v náhradním rodinném prostředí formou pěstounské péče nebo osvojení,
b) ve vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny,
c) v odborné přípravě fyzické osoby vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny,
d) ve výběru určité fyzické osoby vhodné stát se osvojitelem nebo pěstounem určitého dítěte jemuž se osvojení nebo pěstounská péče zprostředkovává, a v zajištění osobního seznámení se dítěte s touto osobou.“ (zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí)

Pokud se fyzická osoba rozhodne stát pěstounem, podá žádost o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování pěstounské péče u místně příslušného obecního úřadu s rozšířenou působností. Tento orgán se na zprostředkování podílí vyhledáváním jak dětí vhodných pro náhradní rodinnou péči, tak zájemců o pěstounství. Zajišťuje podklady důležité pro vedení spisových dokumentací dětí a žadatelů (§21 odst. 4 a5 zákona o SPOD) a jejich kopie následně předává Krajskému úřadu (Novotný a kol., 2014).

Krajský úřad na základě spisových dokumentací a odborného posouzení vydá rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování pěstounské péče, nebo může žádost ze závažných důvodů zamítnout. Pro účely zprostředkování pěstounské péče vede poté krajský úřad evidenci žadatelů i dětí vhodných pro tuto péči. Jestliže zjistí, že je v evidenci osoba vhodná pro dítě v evidenci, zkontaktuje žadatele, stanovené orgány a osoby (Novotný a kol., 2014).

Pěstounská péče se nezprostředkovává, pokud projeví zájem o dítě osoba, která má s dítětem příbuzenský nebo osobní vztah. Často to bývají prarodiče, tety, strýcové, ale i sousedi, rodinní známí, kteří jsou dítěti blízcí. Takováto osoba pak podá návrh o svěřeni

dítěte do pěstounské péče přímo u soudu, nemusí tak žádat o zprostředkování pěstounské péče u orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Soud následně případ posoudí a je-li to v zájmu dítěte, vydá rozhodnutí o svěřeni do pěstounské péče (Bubleová, Frantíková, Vránová, 2011).

1.2.4 Dohoda o výkonu pěstounské péče

Dohoda o výkonu pěstounské péče vznikla až s novelou zákona o SPOD, platnou od 1.1.2013. Předmětem této dohody jsou práva a povinnosti pěstounů, které je vždy nutné individualizovat s ohledem na potřeby a zájmy dítěte i náhradní rodiny (Bubleová a kol., 2014).

Pěstoun má povinnost v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte prohlubovat vztahy s blízkými osobami, umožnit styk dítěte s jeho biologickou rodinou, umožnit sledování plnění dohody o výkonu pěstounské péče, zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě. Nárok na bezplatné zvyšování znalostí a dovedností je zároveň i právem pěstouna. Pěstounovi jsou také zaručena práva na zajištění osobní péče o svěřené dítě (případě pracovní neschopnosti, narození dítěte, úmrtí blízké osoby, vyřizování si nezbytných záležitostí), na zajištění odlehčovací péče na dobu 14dnů jednou za rok, na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci jednou za půl roku a na pomoc při realizaci styku dítěte s rodiči (Macela, 2012).

Dohoda o výkonu pěstounské péče je veřejnoprávní smlouva, její právní úpravu nalezneme v zákoně o SPOD §47b, dále v zákoně č.400/2004Sb., správní řád Sb. Pro účely vzniku dohody jsou za účastníky považováni na straně jedné osoba pečující nebo osoba v evidenci (viz. kapitola č.2.12), na straně druhé instituce, která dohodu uzavírá. Dohoda o výkonu pěstounské péče se uzavírá na základě návrhu obecního úřadu s rozšířenou působností, v jehož obvodu má pěstoun trvalý pobyt. Se souhlasem tohoto orgánu může ale dojít k sepsání dohody i s jakýmkoli jiným obecním úřadem s rozšířenou působností, s obecním úřadem, Krajským úřadem nebo s osobou pověřenou. Lhůta na uzavření dohody je 30 dní, pokud se tak nestane, příslušná instituce vydá správním rozhodnutím, které upravuje práva a povinnosti dotčené osoby. Pěstoun může mít uzavřenou pouze jednu dohodu o výkonu pěstounské péče (Ministerstvo práce a sociálních věcí).

2 DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Dávky pěstounské péče byly od 1.10. 1995 do 31.12.2012 součástí uceleného systému dávek státní sociální podpory upravených zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále jen zákon o státní sociální podpoře), od 1.1.2012 se staly součástí zákona o SPOD.

Účelem dávek pěstounské péče je finančně podporovat náhradní rodinnou péči. Tyto dávky jsou poskytovány bez ohledu na výši příjmu, opakovaně nebo jednorázově. Náleží pěstounovi, poručníkovi ustanoveného soudem, který osobně pečuje o svěřené dítě. Rovněž náleží i osobám, kterým bylo dítě svěřeno do předpěstounské péče a osobám v době probíhání řízení o ustanovení poručníkem (Břeská a kol., 2012). Výše dávek pěstounské péče je odvozována od aktuálních částek životního minima dítěte nebo pěstouna (jednotlivce) (Krebs, Průša, 2002).

Dávky pěstounské péče se započítávají do příjmu podle §9 zákona č. 111/2006 SB., o pomoci v hmotné nouzi. Naopak do rozhodného příjmu podle zákona o státní sociální podpoře se dávky pěstounské péče nezapočítávají (Kahoun a kol., 2013).

2.1 Druhy dávek pěstounské péče

Od 1.10.1995 se vznikem zákona o státní sociální podpoře vznikly čtyři dávky pěstounské péče:

- a) *příspěvek na úhradu potřeb dítěte (§ 37),*
- b) *odměna pěstouna (§40),*
- c) *příspěvek při převzetí dítěte (§ 41),*
- d) *příspěvek při zakoupení motorového vozidla (§ 42).* (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře)

Od 1.6.2005 novelou č. 168/2005, která mění zákon o státní sociální podpoře, vznikla nová dávka:

- a) *odměna pěstouna ve zvláštních případech (§ 40a).* (zákon č. 168/2005 Sb.)

Od 1.1. 2013 novelou č. 401/2012, kterou se dávky pěstounské péče stávají součástí zákon o SPOD, definuje zákon pět dávek pěstounské péče:

- a) *příspěvek na úhradu potřeb dítěte (§ 47f),*
- b) *odměna pěstouna (§ 47i),*
- c) *příspěvek při převzetí dítěte (§ 47l),*
- d) *příspěvek na zakoupení motorového vozidla (§ 47m),*
- e) *příspěvek při ukončení pěstounské péče (§ 47h). (zákon č. 401/2012 Sb.)*

2.2 Právní úprava výše dávek od 1.10.1995 – vznik zákona o státní sociální podpoře

Zákon o státní sociální podpoře vznikl v roce 1995 jako státní pomoc dětem a rodinám na krytí nákladů na výživu, ale i jako pomoc řešit určité životní situace všech občanů. Každá z dávek je cílena na jinou sociální událost a z ní plynoucí potřebu (Toměš a kol., 2009). Vznik zákona o státní sociální podpoře byl výsledkem sociální reformy probíhající po roce 1989 a snahy o sjednocení právní úpravy v této oblasti (Kepková, 1997). Do roku 1995 vycházely dávky pěstounské péče ze zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je měsíčně se opakující dávkou, jenž má pomoci pokrýt náklady na zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb dítěte svěřeného do péče jiné osoby než je rodič. Nárok na tuto dávku má nezaopatřené nezletilé dítě, nejdéle však do 26 roku dítěte, pokud nadále žije se svým pěstounem v jedné domácnosti a je splněn význam nezaopatřenosti podle zákona o státní sociální podpoře. V případech, kdy jsou náklady na uspokojování životních potřeb dítěte vyšší (např. z důvodu špatného zdravotního stavu dítěte, vzdálenosti školy od místa trvalého bydliště), je částka tohoto příspěvku navýšena (Kepková, 1997).

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc činí podle §37 zákona o státní sociální podpoře částku na osobní potřeby dítěte, vyplývající ze zákona o životním minimu. Částku násobíme v případě jde-li o dítě, které splňuje podmínku:

- a) *dlouhodobě nemocné, koeficientem 1,10,*
- b) *dlouhodobě zdravotně postižené, koeficientem 1,60,*
- c) *dlouhodobě těžce zdravotně postižené, koeficientem 1,80,*

- d) *soustavně se připravující na povolání na střední škole mimo místo trvalého pobytu nebo připravující se pro pracovní uplatnění mimo místo trvalého pobytu, koeficientem 1,15,*
- e) *soustavně se připravující na budoucí povolání na vysoké škole mimo místo trvalého pobytu a nejde o případ uvedený v písmenu f), koeficientem 1,25,*
- f) *soustavně se připravující se na budoucí povolání na vysoké škole v místě, které je od místa jeho trvalého pobytu vzdáleno více než 60 km a dítě nemá nárok na příspěvek na dopravu, koeficientem 1,60.(zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře)*

Tab.č.2: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte měsíčně v Kč

Dítě ve věku:	Zdravé dítě	a)	b)	c)	d)	e)	f)
	koef.1	koef.1,10	koef.1,60	koef.1,80	koef.1,15	koef.1,25	koef.1,60
do 6 let	1230	1353	1968	2214	1414.5	1537.5	1968
6-10 let	1360	1496	2176	2448	1564	1700	2176
10-15 let	1620	1782	2592	2916	1863	2025	2592
15- 26 let	1780	1958	2848	3204	2047	2225	2848

(Zdroj: Břeská a kol., 2012)

Pokud dítě splňuje více podmínek najednou, vypočítává se výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte, stanovením jednotlivých částek příspěvku s ohledem na každou podmínku zvlášť. Následně se pak vypočte rozdíl mezi jednotlivými výslednými částkami a mezi součinem částky na osobní potřeby dítěte. Výše příspěvku je nakonec výsledkem součtu rozdílů podle předchozí věty a částky na osobní potřeby dítěte (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře).

Dítě svěřené do pěstounské péče má v některých případech nárok na výživné vůči pěstounovi nebo požívá důchod z důchodového pojištění. V takovéto situaci je příspěvek na úhradu potřeb dítěte vyplácen pouze tehdy, pokud je částka tohoto příspěvku vyšší než důchod nebo výživné, a to ve výši rozdílu (Kepková, 1997).

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je do zletilosti vyplácen pěstounovi. Po dosažení zletilosti dítěte (nejdéle do 26 roku dítěte), pokud plní podmínky nezaopatřenosti, nadále

žije a uhrazuje náklady na bydlení společně se svým dosavadním pěstounem, se vyplácí dávka samotnému dítěti (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře §38).

Odměna pěstouna

Odměna pěstouna je měsíčně se opakující dávkou poskytovanou jako projev společenského uznání osoby pečující o cizí dítě v pěstounské péči (Duková, Duka, Kohoutová, 2013). Náleží pěstounovi po celou dobu, po kterou náleží i příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Odměna pěstouna se nevyplácí v případě, kdy se pěstounem stane prarodič dítěte. V určitých případech je ale možno tuto dávku přiznat (zdravotní postižení dítěte) (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 1444).

§40 zákona o státní sociální podpoře stanovuje částku dávky. „*Výše odměny pěstouna činí za kalendářní měsíc za každé dítě svěřené do pěstounské péče součin částky na osobní potřeby pěstouna a koeficientu 0,50.*“ (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře §40)

Tab.č.3: Výše odměny pěstouna, měsíčně, za 1 dítě v Kč

Životní minimum pěstouna	Koeficient 0,50
1680	840

(Zdroj: Břeská, Burdová, Vránová, 2005)

Příspěvek při převzetí dítěte

Příspěvek při převzetí dítěte je jednorázovou dávkou, která pokrývá zvýšené náklady související s přijutím dítěte do pěstounské rodiny. Nárok na tento příspěvek má tedy pěstoun při převzetí dítěte do pěstounské péče. (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 1444)

„*Výše příspěvku při převzetí dítěte činí součin částky na osobní potřeby dítěte a koeficientu 4,00*“ (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře §41).

Tab.č.4: Výše příspěvku při převzetí dítěte měsíčně v Kč

Dítě ve věku:	Koeficient 4,00
Do 6 let	4920
6-10 let	5440
10-15 let	6480
15-26 let	7120

(Zdroj: Břeská, Burdová, Vránová, 2005)

Příspěvek při zakoupení motorového vozidla

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla je jednorázovou dávkou (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č 1444). Nárok na tuto dávku podle §42 zákona o státní sociální podpoře má pěstoun, který „... má v pěstounské péči nejméně 4 děti, pokud zakoupil osobní motorové vozidlo nebo zajistil nezbytnou celkovou opravu osobního motorového vozidla a toto vozidlo nepoužívá pro výdělečnou činnost“ (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře §42).

Příspěvek náleží ve výši 70% z pořizovací ceny motorového vozidla, nebo z ceny jeho opravy. Tato částka nesmí však přesáhnout 100 000Kč a zároveň součet těchto příspěvků za posledních 10 let nesmí překročit částku 200 000Kč (Krebs, Průša, 2002).

Pokud do 5 let od poskytnutí příspěvku na zakoupení motorového vozidla, pěstoun automobil prodal, daroval, začal užívat pro výdělečnou činnost nebo přestal být pěstounem, je povinen vrátit určitou část příspěvku. Částka odpovídá době z období 5 let, kdy nebyly plněny podmínky nároku na tuto dávku (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře §42).

2.3 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.1998 – zákon č. 242/1997 Sb.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Touto novelou se navýšily koeficienty rozhodného pro stanovení výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte z 1,00 na 1,20. Hlavním důvodem je nepatrný pokles výše dávek

pěstounské péče oproti situaci před přijetím zákona o státní sociální podpoře. Dochází k vypuštění podmínek ovlivňujících tuto dávku z důvodu vzdálenosti od místa vzdělávání nebo přípravy na budoucí povolání (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 224).

Změna nastává i v řešení konkurence tohoto příspěvku oproti důchodu z důchodového pojištění a výživnému. Nyní se právní úprava zabývá pouze konkurencí důchodu z důchodového pojištění. Výživné je vypuštěno v důsledku nerovnosti, kdy se o dítě v pěstounské péči stará prarodič. V takovémto případě je soudem zkoumána vyživovací povinnost rodičů i prarodičů, aby bylo možno stanovit částku výživného tomuto prarodiči, což se nezkoumá pokud je dítě svěřeno do péče jiné osoby. Případné výživné, vzhledem k pravděpodobné sociální potřebnosti prarodičů, bývá zanedbatelné (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 224).

Odměna pěstouna

Novela č. 242/1997 doplnila právní úpravu v tom směru, že nárok na odměnu pěstouna má i pěstoun, který nemá nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, protože má v péči dítě pobírající vyšší důchod z důchodového pojištění. Zároveň zrušila odstavec týkající se nevyplácení této dávky vzhledem k prarodičům (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 224).

V §40 nově vznikl odstavec říkající, že *„Vykonává-li pěstoun pěstounskou péči ve zvláštních zařízeních a je mu proto poskytována odměna za výkon pěstounské péče podle zvláštních předpisů, odměna pěstouna podle odstavce 1 nenáleží“* (zákon č. 242/1997 Sb. §40).

Příspěvek při převzetí dítěte

Doplněním zákona o státní sociální podpoře se zajišťuje nárok na příspěvek při převzetí dítěte také osobě, které bylo dítě před rozhodnutím soudu o pěstounské péči svěřeno do péče nahrazující péči rodičů (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 224).

Příspěvek při zakoupení motorového vozidla

Novela č 242/1997 upřesňuje, že za dítě v pěstounské péči se pro účely nároku na příspěvek při zakoupení motorového vozidla posuzuje také dítě, které je již zletilé (pěstounská péče skončila), ale nadále žije s dosavadním pěstounem, který i po dosažení zletilosti dítěte nadále pobírá odměnu pěstouna (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 224).

2.4 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 13.7.1998 – zákon č. 158/1998 Sb.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Právní úprava přiznává příspěvek na úhradu potřeb dítěti nezletilému i zletilému (nejdéle do 26 roku dítěte), které splňuje podmínky nezaopatřenosti podle zákona o státní sociální podpoře. Nově nárok na tuto dávku vzniká i dítěti, které dokončilo povinnou školní docházku (nenabyl 18 roku), ale dále není nezaopatřeným dítětem. Částku na osobní potřeby dítěte násobíme, v případě nezaopatřeného dítěte koeficientem 2,00 u nezletilého, ale právně zaopatřeného dítěte koeficientem 1,20. Rozlišení koeficientů je spíše z důvodu motivace dítěte podílet se na svém vzdělávání, nebo přípravě na budoucí povolání. Zvyšují se i koeficienty pro výpočet výše příspěvku, které jsou ovlivněny zdravotním stavem dítěte. U dítěte dlouhodobě nemocného se koeficient zvyšuje na 2,10 u dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého na 2,60 a u dítěte dlouhodobě těžce zdravotně postiženého na 2,80 (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, návrh č. 326).

2.5 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.10.2001 – zákon č. 271/2001 Sb.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte stejně jako odměna pěstouna jsou dávky, které jsou přímo vázány na osobní péči pěstouna o dítě svěřené do pěstounské péče. Mohou nastat situace, kdy dítě z důvodu zdravotního postižení musí být umístěno do ústavu, jenž zajišťuje takovou péči o děti a mládež a kde je dítě plně zaopatřeno (strava, ubytování, ošacení). Dítě může být také na základě rozhodnutí příslušného orgánu svěřeno do péče jiné osoby, než je pěstoun, i když pěstounská péče nadále trvá. V obou případech tak není důvod vyplácet příspěvek na úhradu potřeb dítěte, protože potřeby dítěte jsou zajištěny jinak než pěstounem. Novelou č.271/201 vzniká v §37 nový odstavec týkající se výše zmíněného omezení nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 840).

Odměna pěstouna

Jak již bylo zmiňováno výše, i odměna pěstouna souvisí s osobní péčí pěstouna o svěřené dítě. Stejně jako u příspěvku na úhradu potřeb dítěte dochází k omezení nároku na tuto dávku. §40 nově obsahuje odstavec říkající, že „*Odměna pěstounovi nenáleží, jestliže*

dítě, které mu bylo svěřeno do pěstounské péče, je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež nebo v péči jiné osoby na základě rozhodnutí příslušného orgánu o svěřeni dítěte do péče nahrazující péči rodičů“ (zákon č. 271/2001 Sb. §40).

2.6 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 14.11.2001- zákon č.402/2001 Sb. (úplné znění zákona o státní sociální podpoře, jak vyplývá z pozdějších změn)

Odměna pěstouna

V tomto úplném znění zákona o státní sociální podpoře se objevuje další odstavce vylučující současné pobírání odměny pěstouna podle §40 zákona o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a odměny pěstouna za výkon pěstounské péče v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle §44 až §46 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 402/2001 Sb. §40).

2.7 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.6.2005 – zákon č. 168/2005 Sb.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech

Novela č. 168/2005 nově zavádí dávku odměna pěstouna ve zvláštních případech, která je upravena v §40a v §40b. Dávka je určena pro pěstouny, kteří mají v pěstounské péči 3 a více dětí nebo dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující okamžitou pomoc. Jedná se o dávku měsíčně se opakující (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 677).

Výše odměny za kalendářní měsíc činí podle §40a součin částky na osobní potřeby pěstouna a koeficientu:

- a) 3,00, *pečuje-li alespoň o 3 děti svěřené mu do pěstounské péče, přičemž tato odměna se zvyšuje o součin částky na osobní potřeby pěstouna a koeficientu 0,60 za čtvrté a každé další dítě svěřené pěstounovi do pěstounské péče, nebo*
- b) 3,30, *pečuje-li pěstoun alespoň o jedno dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči svěřené mu do pěstounské péče, přičemž tato odměna se zvyšuje o součin částky na osobní potřeby pěstouna a koeficientu 0,60 za péči o každé další dítě svěřené mu do pěstounské péče nebo se zvyšuje o součin*

částky na osobní potřeby pěstouna a koeficientu 0,90 za péči o každé další dítě svěřené mu do pěstounské péče, jde-li o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči (zákon č. 168/2005 Sb. §40a).

Odměna pěstouna ve zvláštních případech se pro účely zvláštních právních předpisů (např. zákon č.586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 54/1956Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů) posuzuje jako plat. Nárok na odměnu má i pěstoun, jestliže nebyl po dobu 1 měsíce výdělečně činný a zároveň i po dobu dočasné pracovní neschopnosti, nejdéle však po dobu 1 měsíce (Břeská, Burdová, Vránová, 2005).

§40b slučuje případy, kdy není poskytována odměna pěstouna podle §40 a odměna pěstouna ve zvláštních případech podle §40a. Jedná se o již zmíněné situace, kdy je dítě umístěno do ústavu, které dítěti poskytuje ubytování, stravu, šatstvo, nebo je v péči jiné osoby na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nebo požívá odměny pěstouna podle §44 zákona č. 359/1999Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Z toho vyplývá, že se ruší dva poslední vzniklé odstavce u odměny pěstouna podle §40, které se týkají výše uvedeného a jsou přemístěny do §40b (Břeská, Burdová, Vránová, 2005).

2.8 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.6. 2006 – zákon č. 134/2006 Sb.

Odměna pěstouna

Koeficient, který se násobí částkou životního minima pěstouna se od 1.6.2006 zvyšuje na 1,00 (zákon č. 134/2006 §40).

Odměna pěstouna ve zvláštních případech

Po roce dochází k navýšení a sloučení koeficientů u péče o 3 a více dětí a u péče o dítě dlouhodobě zdravotně postižené na částku 6,50 (zákon č. 134/2006 §40a).

2.9 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.7. 2007 – Zákon č. 112/2006 Sb.

Od 1.7. 2007 vešel v účinnost zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, který nemá novelizující charakter vůči dosavadnímu zákonu č. 463/1991 Sb., o

životním minimu , ale má zcela tento zákon nahradit. S přijetím zákona o životním a existenčním minimu dochází k nezbytným změnám v zákoně o státní sociální podpoře (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 1065).

Do 31.12.2006 se pro výpočet dávek pěstounské péče využívala částka na osobní potřeby pěstouna nebo dítěte. Od 1.7. 2007 se využívá životní minimum jednotlivce a životní minimum dítěte ve třetím pořadí. Částka životního minima se liší nejen podle věku a nezaopatřenosti dítěte, ale nově též podle pořadí osob v domácnosti. Při stanovení pořadí osob se nejdříve posuzované osoby rozdělí na osoby, které jsou zaopatřené osoby a nezaopatřené děti. Poté se obě skupiny rozdělí podle věku. Vzhledem ke změně výše životního minima a valorizace cen dochází i ke změně koeficientů určující výši dávek pěstounské péče (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 1065).

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Výše příspěvku na úhradu potřeb činí součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40 jde-li o nezaopatřené dítě koeficientu 2,30. V případě špatného zdravotního stavu dítěte se koeficienty zvyšují na 2,30 (dlouhodobě nemocné), 2,90 (dlouhodobě zdravotně postižené), 3,10. (dlouhodobě těžce zdravotně postižené), (zákon č. 112/2006 Sb. §37).

Odměna pěstouna

Odměna pěstouna činí součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 1,00 (zákon č. 112/2006 §40).

Odměna pěstouna ve zvláštních případech

Tato dávka je součin životního minima jednotlivce a koeficientu 5,50. Při péči o každé další dítě navíc ještě násobek koeficientu 0,50 a za každé další dítě vyžadující mimořádnou péči násobek koeficientu 0,75 (zákon č. 112/2006 §40a).

Příspěvek při převzetí dítěte

Částka příspěvku při převzetí dítěte je stanovena jako součin životního minima dítěte a koeficientu 4,45 (zákon č. 112/2006 §41).

2.10 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 22.8. 2007– zákon č. 213/2007 Sb.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech

Od 1.1.2007 nabyl účinnosti zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který změnil v některých případech způsob posuzování zdravotního stavu. Pojem dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči se nahrazuje pojmem osoba závislá na pomoci jiné fyzické osoby a to ve 4 stupních podle rozsahu potřebné pomoci. Odměna pěstouna ve zvláštních případech náleží pěstounovi, který pečuje o dítě v II (středně těžká závislost), III (těžká závislost) nebo IV (úplná závislost) stupni závislosti. (zákon č. 213/2007 Sb.).

2.11 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.2012 – Zákon č. 366/2011 Sb.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Stejně jako u odměny pěstouna ve zvláštních případech tak i u příspěvku na úhradu potřeb pěstouna došlo ke změně pojmů týkající se typu závislosti dítěte na pomoci jiné fyzické osoby. V případě příspěvku na úhradu potřeb dítěte se jedná o odstupňování závislosti I stupně (lehká závislost), II stupně (středně těžká závislost) a společně posuzované III nebo IV stupně (těžká a úplná závislost), (zákon č. 366/2011 Sb. §37).

2.12 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.2013 – zákon č. 401/2012 Sb.

Jak je uvedeno výše, ke dni 1.1.2013 zákonem č. 401/2012 Sb. zanikl nárok na dávky pěstounské péče podle zákona o státní sociální podpoře. Dávky pěstounské péče se nyní řídí zákonem o SPOD. Poslední výplata dávek proběhla za prosinec 2012, přičemž bylo nutné, aby si všichni, kteří pobíraly dávky, nově o tyto dávky zažádali (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013).

Nově o dávkách pěstounské péče rozhoduje a vyplácí je krajská pobočka úřadu práce, která je místně příslušná trvalému bydlišti osoby pečující nebo osoby v evidenci (Kahoun a kol., 2013).

Pro účely dávek pěstounské péče vznikly dva nové pojmy, jsou jimi:

a) osoba pečující

- která je pěstounem (nikoli na přechodnou dobu)
- která byla do dosažení zletilosti dítěte jeho pěstounem nebo poručníkem, a to po dobu, po kterou má nezaopatřené dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte;
- které je před rozhodnutím soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče rozhodnutím soudu nebo orgánu sociálně-právní ochrany dočasně svěřeno do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, a to po dobu trvání takové péče (tzv. předpěstounská péče);
- která je poručníkem dítěte, v případě že o dítě pečuje;
- která má v osobní péči dítě, ke kterému nemá vyživovací povinnost, a to po dobu, po kterou probíhá řízení o ustanovení této osoby poručníkem,

b) osoba v evidenci

- která je vedena krajským úřadem v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Osoba v evidenci nemusí mít aktuálně svěřené dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu a přesto má nárok na dávku odměna pěstouna (Kahoun a kol., 2013).

Cílem novelizace je podpora rozvoje náhradní rodinné péče, profesionalizace pěstounské péče. Průměrné náklady ze státního rozpočtu na 1 dítě v pěstounské péči jsou o více než polovinu nižší než náklady spojené s ústavní výchovou. Dochází k navýšení částek dávek pěstounské péče. Výše dávek je nyní stanovena pevnými částkami (poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, vládní návrh č. 564).

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

§47f stanovuje výši příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc na

- c) 4500 Kč pro dítě ve věku do 6 let,*
- d) 5500 Kč pro dítě ve věku od 6 do 12 let,*
- e) 6350 Kč pro dítě ve věku od 12 do 18 let,*
- f) 6600 Kč pro dítě ve věku od 18 do 26 let (zákon č. 401/2012 Sb. §47f).*

Pokud je dítě, podle zákona č. 108/2006Sb., o sociálních službách, závislé na pomoci jiné fyzické osoby v I, II, III, a IV stupni závislosti je částka příspěvku

Tab.č.5: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle stupně závislosti v Kč

dítě ve věku	stupeň závislosti I	stupeň závislosti II	stupeň závislosti III	stupeň závislosti IV
do 6 let	4650	5550	5900	6400
6-12 let	5650	6800	7250	7850
12-18 let	6450	7800	8300	8700
18-26 let	6750	8100	8600	9000

(Zdroj Kahoun a kol., 2013)

Od roku 2013 je výše příspěvku u III a IV stupně závislosti odlišena (zákon č. 401/2012 Sb. §47f).

Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Nově vzniká jednorázová dávka pěstounské péče nárokováná fyzickou osobou, která byla do dosažení zletilosti v pěstounské péči, a to ke dni kdy zanikl nárok této osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Tato dávka je upravena v §47h. „*Výše jednorázového příspěvku činí 25 000 Kč*“ (zákon č. 401/2012 Sb. §47h).

Odměna pěstouna

Nárok na tuto dávku má osoba pečující a osoba v evidenci. Výše odměny pěstouna podle §47i činí za kalendářní měsíc:

- a) 8 000 Kč v případě péče o jedno dítě;
- b) 12 000 Kč v případě péče o 2 děti;
- c) 20 000 Kč v případě péče alespoň o 3 děti nebo alespoň o 1 dítě, které je závislé na pomoci jiné fyzické osoby v II, III, a IV stupni závislosti. Za každé další dítě svěřené do péče osoby pečující se odměna pěstouna zvyšuje o 4 000 Kč;
- d) 20 000 Kč náleží osobě od okamžiku zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Odměna náleží i v případech, kdy pěstoun nemá aktuálně žádné dítě v péči;
- e) 24 000 Kč, pečuje-li pěstoun alespoň o 1 dítě, které mu bylo svěřeno na přechodnou dobu a je v II, III, nebo IV stupni závislosti (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013).

Pokud je osobou v evidenci nebo osobou pečující rodič nebo prarodič otce nebo matky dítěte, má tato osoba nárok na odměnu pěstouna pouze tehdy, pokud pečuje alespoň o 3 děti nebo alespoň o jedno v II, III, IV stupni závislosti (Kahoun a kol. 2013).

Příspěvek při převzetí dítěte

Nárok vzniká osobě pečující. Výše příspěvku činí podle §471, jde-li o dítě

- a) *do 6 let* 8 000 Kč,
- b) *od 6 let do 12 let* 9 000 Kč,
- c) *od 12 let do 18 let* 10 000 K. (zákon č. 401/2012 Sb. §471).

Příspěvek při zakoupení motorového vozidla

Tato dávky zůstává beze změn, došlo pouze ke změně čísla paragrafu na §47m.

2.13 Změny právní úpravy dávek pěstounské péče k 1.1.2014 – zákon č. 303/2013 Sb.

Odměna pěstouna

Dochází k vzniku nového odstavce pro případ, že osobou pečující nebo osobou v evidenci jsou oba manželé nebo dva poručníci. V takovéto situaci dochází k nároku na odměnu pěstouna pouze jednomu z nich (zákon č. 303/2013 Sb.).

3 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

3.1 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak legislativa, jenž se týká vývoje právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti, ovlivňuje péči pěstounů z pohledu pracovníků pracujících na odboru sociálně-právní ochrany dětí úřadu obce s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje (dále jen pracovníků OSPOD).

3.2 Hlavní výzkumné otázky

HVO1: Jak se rozšířila pěstounská péče v tomto období?

HVO2: Jaké vidí pracovníci OSPOD výhody a nevýhody v novelizacích zákonů, popřípadě jak by pozměnili legislativu oni?

HVO3: Jaké jsou rozdíly v názorech na různých úřadech s rozšířenou působností?

3.3 Dílčí výzkumné otázky

DVO1: Je z pohledu blaha dítěte vhodnější pěstounská péče nebo pobyt v Dětských domovech?

DVO2: Jaká je spolupráce, komunikace mezi OSPOD, pěstouny a Úřadem práce?

DVO3: Jaký je názor pracovníků OSPOD na agendu s pojenou s pěstounskou péčí?

4 METODIKA

4.1 Kvalitativní výzkum

Z hlediska předmětu zkoumání a naplnění cíle práce, byla zvolena kvalitativní forma výzkumu.

„Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat kompletní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realit.“ (Švaříček, Šedová a kol., 2007).

Princip kvalitativního výzkumu spočívá ve zjištění pohledu jednotlivců nebo skupin na zkoumané procesy, události, jevy. Pro zkoumajícího je důležité, aby celostně porozuměl souvislostem a návaznostem týkající se výzkumu (Ferjenčík, 2000).

4.2 Metody použité pro sběr dat

Pro účely výzkumu byl zvolen rozhovor (interview). Prostřednictvím rozhovoru máme možnost zkoumat názory členů specifických sociálních skupin, členy určitého prostředí s cílem pochopit pohled členů dané skupiny. Polootevřené otázky zachycují výpovědi v jejich přirozené podobě, což je jeden ze základních principů kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šedová, 2007).

Z jednotlivých druhů interview byla vybrána nejrozšířenější metoda interview - polostrukturovaný rozhovor. Při této metodě vytváříme předem připravené schéma otázek a témat, které je pro tazatele závazné (Miovský, 2006). Vytvoření určitého náčrtu průběhu rozhovoru usnadní průběh a plynulost komunikace. Tvorba schématu souvisí s teoretickou znalostí zkoumaného prostředí, s vytvořením témat a otázek, které vycházejí z hlavních výzkumných otázek (Švaříček, Šedová, 2007).

Vyhodnocení získaných dat bylo provedeno metodou kontrastů a srovnávání. Tato metoda se využívá pokud od sebe potřebujeme odlišit dvě identifikované kategorie a upozornit tím na rozdíly mezi nimi, přestože mají mnoho společného (Miovský, 2006). V rozhovorech s vybranými pracovníky OSPOD bylo vycházeno ze zákonů týkajících se

pěstounské péče a poskytování dávek pěstounské péče. Všechna data získaná od respondentů v rozhovorech byla analyzována a vyhodnocena.

4.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Výzkum byl prováděn s vybranými pracovníky OSPOD, pracujícími na odborech péče o děti a mládež na příslušných městských úřadech v Jihočeském kraji. Zkoumaný vzorek, který zahrnoval 5 komunikačních partnerů, byl vybrán metodou záměrného (účelového) výběru.

Metoda záměrného výběru je nejrozšířenější metodou v rámci využívání kvalitativního přístupu při výzkumu. Jedná se o postup, kdy „...*cíleně vyhledáváme účastníky podle jejich určitých vlastností. Kritériem výběru je právě vybraná (určená vlastnost (či projev této vlastnosti) nebo stav (např. příslušnost k určité sociální nebo jiné skupině*“ (Miovský, 2006).

Ve výzkumu byl důležitý pohled pracovníků, kteří přímo komunikují s pěstounskými rodinami, jak na úřadech (zprostředkování pěstounské péče, rozhodování o svěření dítěte do pěstounské péče, vyplácení dávek pěstounské péče...), tak v jejich přirozeném prostředí (sledování vývoje dítěte), spojit teorii s praxí. Úřad práce řeší dávky, ne situaci rodiny.

Komunikační partneři byli před začátkem rozhovoru informováni o průběhu výzkumu, záměru výzkumu a ujištění o anonymitě.

Rozhovory trvaly zhruba 60 minut. Respondentům bylo položeno celkem 20 otázek, týkajících se pěstounské péče. Otázky byly voleny tak, aby respondenti neodpovídali pouze ANO x NE, ale aby měli co nejširší prostor pro své názory a zkušenosti z práce s ohroženými dětmi, jejich biologickými rodiči i pěstouny. Jednotlivé odpovědi byly průběžně zaznamenávány na papír a následně přepsány a poté vloženy do práce jako příloha. Rozhovory probíhaly v kancelářích OSPOD městských úřadů v předem domluvený čas. Sběr dat trval půl roku.

5 VÝSLEDKY

Otázka 1: *Myslíte si, že současná legislativa umožnila rychleji umisťovat ohrožené děti do pěstounské péče?*

U otázky číslo jedna se všichni komunikační partneři shodli, že současná legislativa podporuje rychlejší umisťování ohrožených dětí do pěstounských rodin. Z rozhovorů vyplynulo, že Ministerstvo práce a sociálních věcí se již několik let snaží podporovat formy náhradní rodinné péče oproti výchově v institucionálních zařízeních. Toto vše podpořil vznik a poté i využívání pěstounské péče na přechodnou dobu – ta umožňuje krátkodobě umístit dítě do prostředí připomínající rodinu, místo toho, aby muselo být umístěno v ústavním zařízení. Některé z těchto dětí se pak vracejí zpět do vlastní rodiny, k příbuzným, jiné se dostávají do dlouhodobé pěstounské péče, a bohužel některé končí v zařízeních ústavního typu.

Otázka 2: *Zvyšuje se postupně počet pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu ve Vašem městě?*

Všech pět komunikačních partnerů se shodlo na tom, že žádosti o to, stát se pěstounem nebo pěstounem na přechodnou dobu, se zvýšil. Čtyři z pěti respondentů odpověděli, že počet samotných pěstounů v jejich městě se zvýšil za každý rok o jednoho až tři pěstouny i pěstouny na přechodnou dobu. Nutné je podotknout, že pěstounská péče trvá nejdéle jeden rok. Komunikační klient č. 4 odpověděl, že počet pěstounů se za poslední tři roky nezměnil, stejně tak jako počet pěstounů na přechodnou dobu.

Otázka 3: *Domníváte se, že stoupl počet pěstounů, pěstounů na přechodnou dobu po roce 1995 díky vidině finančního ohodnocení tohoto poslání?*

Komunikační partner č. 3 na tuto otázku odpověděl v tom smyslu, že profesionální pěstouni zvýšení finančního ohodnocení uvítali. Často se stává, že pěstouni dětem zajišťují potřeby, pořizují věci nad rámec státem poskytovaných dávek. Ostatní komunikační partneři se shodli, že by nyní mohlo docházet i k zneužívání dávek. Komunikační partneři č.1 a č. 2 se dále zmínili, že ti, co by chtěli vykonávat pěstounskou péči pro peníze jsou odhaleni při prověřování Krajskými úřady, kde úzce spolupracují sociální pracovník, lékař, psycholog.

Otázka 4: *Mají pěstouni zájem o romské, disabilní a starší děti?*

Komunikační partneři č. 2 až č. 5 vyslovili stejný názor na to, že celkově o tyto děti není zájem. Komunikační partneři č. 2 a č. 3 doplnili, že velký počet dětí v ústavní péči se skládá právě z těchto dětí. Komunikační partner č.4 se vyjádřil, že péče o dítě postižené dítě jiného etnika, starší dítě je náročný úkol. Pěstoun musí být seznámen s problematikou postižení, znát určité sociální návyky daného etnika, brát v úvahu potřeby staršího dítěte. Na to nemá každý pěstoun trpělivost ani oddanost.

Komunikační partner č. 1 naopak uvedl, že pěstouni neřeší, jestli se jedná o romské, disabilní nebo starší děti. Větší nároky mívají spíše osvojitelé. Zároveň se zmínil, že postupně přibývá i pěstounů romského etnika, kteří jsou schopni vzhledem k výchově romského dítěte zajistit ideální náhradní rodinné zázemí.

Otázka 5: *Je v současné době oproti roku 1995 méně dětí v institucionální péči?*

Komunikační partner č. 1 odpověděl, že dle jeho názoru počet dětí v ústavní péči nepatrně klesá. Důvody jsou stejné jako u odpovědi na otázku 1 – podpora ministerstva práce a sociálních věcí, pěstounská péče na přechodnou dobu. Komunikační partneři č. 2, 4 a 5 se vyjádřily, že celorepublikové statistiky neznají. Komunikační partner č. 3 se domnívá, že počet dětí v institucionální výchově mírně klesá. Podotkl ale, že po roce 2000 jsme stále ještě patřily ke státům, kde byl vysoký počet dětí vychovávaných v institucionálních zařízeních. K změně došlo až se zavedením institutu pěstounské péče na přechodnou dobu.

Otázka 6: *Domníváte se, že děti, které byly umístěny do péče pěstounů jsou šťastnější a spokojenější než v institucionální péči?*

Komunikační partneři č. 2 až č. 5 se shodli na tom, že pro vývoj dítěte je pěstounská péče vhodnější než výchova v institucionálním zařízení. Pěstounská péče nabízí dítěti citové zázemí, individuální péči rodinný život. Komunikační partner č. 2 k tomuto tématu vyjádřil názor, že pěstoun je po ruce 24 hodin denně, nemění se podle směn, dítě není vytrženo z běžného života. Dítě, které vyrůstá od začátku v rodinném prostředí snadněji získává důvěru k sobě, k ostatním, snadněji navazuje kontakty, je více připraveno na samostatný život. Komunikační partner č.4 doplnil svou odpověď tím, že děti, které jsou dlouhodobě umístěny do pěstounské péče jsou rozhodně spokojenější. U pěstounské péče na přechodnou dobu má obavy z toho, že si dítě za tak krátkou dobu nedokáže vytvořit pocit jistoty, které náhradní rodina přináší

Komunikační partner č. 1 měl trochu odlišný názor na výchovu v institucionálním zařízení, jenž byl zřejmě ovlivněn dřívějším zaměstnáním v Dětském domově. Souhlasí s kolegy, že výchova v pěstounské péči má své klady, ale jeho osobní zkušenosti ukazují, že pokud je dětský domov kvalitní, má kvalitní zaměstnance, zájmové činnosti..., děti se často poté co opustí Dětský domov vracejí a udržují přátelské vztahy s pracovníky

Otázka 7: *Jako sociální pracovník ve sféře sociálně-právní ochrany dětí, nemáte obavy z toho, že dítě v péči pěstounů místo toho, aby vyrůstalo ve stabilním prostředí (v tomto případě v institucionálním zařízení), projde za svůj život několika pěstounskými rodinami a nikdy nezíská pocit jistoty?*

Komunikační partner č. 1 na toto otázku reagoval v tom smyslu, že pokud jsou děti umístěny do pěstounské péče, měla by být jistota, že je to „napořád“ (do 18 let věku dítěte, popřípadě do 26 let věku dítěte). Hlavně u dětí, které jsou svěřeny do péče pěstouna na přechodnou dobu, by měli být pak umístěny do dlouhodobé pěstounské péče. Komunikační partner č. 2 odpověděl, že podstatná z pohledu sociálního pracovníka, pro kterého je nejdůležitější blaho dítěte, je dlouhodobá pěstounská péče, nikoli pěstounská péče na přechodnou dobu. Dlouhodobá pěstounská péče, vzhledem k „trvalosti“ má větší možnost zajistit dítěti již zmíněný pocit bezpečí, pocit rodiny. Komunikační partner č. 3 se domnívá, že možné obava tu je. Obává se, aby nedocházelo k situacím, které se odehrávají například USA, kdy dítě za své dospívání projde několika pěstounskými rodinami a tím se vytrácí princip náhradní rodinné péče. Komunikační partner č. 4 se vyjádřil, že ne všechny děti splňují představy pěstounů o svěřeném dítěti. Některé z dětí si mohou nést určité stigma související s dosavadním životem a mohou se tak u nich vyskytnout projevy chování, na které není pěstoun připraven. Komunikační partner č. 5 se vyjádřil pouze, že může.

Otázka 8: *Domníváte se, současná legislativa až příliš zjednodušila možnost přijímat děti do péče osob, u kterých nejsou dostatečně prověřeny jak psychické, tak materiální schopnosti přebrat na sebe zodpovědnost o výchovu dítěte?*

Všech 5 komunikačních partnerů se shodlo na tom, že prověřování budoucích pěstounů stále podléhá přísným kritériím. Odborné posouzení budoucího pěstouna provádí Krajské úřady, pomocí metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí a pomocí vlastních konkrétních postupů.

Otázka 9: *Stěžují si pěstouni na současnou legislativu – mají problémy s vyřizováním dávek pěstounské péče na Úřadě práce?*

Komunikační partneři se souhlasně vyjádřili, že problémy s vyřizováním dávek nezaznamenali. Komunikační partner č. 2 dodal, že se občas setká s otázkami týkající se dávek pěstounské péče. Domnívá se, že jde spíše o nepochopení získaných informací z Úřadu práce.

Otázka 10: *Jak vy osobně vnímáte spolupráci s pěstouny (např. vycházejí Vám vstříc při šetření v rodině, nebrání Vám v rozhovorech s dětmi, nemají tendence být při jednání s Vámi hrubí)?*

Odpověď všech komunikačních partnerů na tuto otázku byla taková, že se negativní spolupráci ze strany pěstounů nesetkali. Respektují a chápou všechny povinnosti v rámci pěstounské péče.

Otázka 11: *Jak se Vám spolupracuje s Úřadem práce (vycházejí Vám vstříc při řešení vyplácení dávek pěstounské péče, jsou pracovníci Úřadu práce ochotni řešit různé netypické situace, jsou při jednání s Vámi přátelští)?*

Komunikační partneři č. 1, 3, 4 a 5 si na spolupráci mezi nimi a pracovníci Úřadu práce nemohli zatím stěžovat. Pěstouni si dávky vyřizují sami a s pracovníci Úřadu práce se do kontaktu v podstatě nedostávají. Nemusely řešit žádné atypické situace. Komunikační partner č.2 by zlepšil určitou zpětnou vazbu od Úřadu práce, v případech, kdy narazí na nějaký problém ze strany pěstouna, například na nespolečenskou nebo věci, které zaregistrovali při vyřizování dávek pěstounské péče. Jako sociální pracovník by byl rád informován o těchto skutečnostech.

Otázka 12: *Zvětšil se po roce 1995 objem pracovních úkolů, které musíte v rámci své profese zvládat?*

Všech pět komunikačních partnerů jednotně uvedlo, že postup při zprostředkování se radikálně nezměnil, ale narostla administrativní zátěž. Komunikační partner č. 1 se domnívá, že z pracovníků OSPOD se stává spíše administrativní pracovník, než sociální pracovník, v důsledku toho pak může trpět klient. Komunikační partner č. 2 se vyjádřil v tom smyslu, že místo toho, aby se posílila přímá práce s rodinou, narostla obrovským způsobem administrativa, která se někdy jeví spíše nadbytečná a neúčelná. Jako příklad zvolil zpracování individuálního plánu ochrany dítěte, který chápe jako nutný a účelný,

ale vyplnění nespočtu informací trvá příliš dlouho. Administrativou strávený čas pak ubírá čas na přímou terénní práci. Podobný názor na individuální plán ochrany dítěte měli i komunikační partneři č. 3, 4 a 5. Komunikační partner č. 3 se dále vyjádřil, že se nemůže zbavit dojmu, že snahou Ministerstva práce a sociálních věcí je co nejvíce svázat pracovníky OSPOD správním řádem. Uvědomuje si, že prostřednictvím své práce sice vykonává státní správu, ale zároveň jde především o sociální práci. Komunikační partner č. 4 se dále domnívá, že nejdříve by měl být k dispozici klientovi a až po tom dělat administrativní úkony, v současné době to je bohužel naopak.

Otázka 13: *Domníváte se, že na OSPOD pracuje dostatečný počet pracovníků – máte vždy dostatek času a prostotu na řešení krizových situací v rodinách pěstounů?*

Všech pět komunikačních partnerů se domnívá, že počet sociálních pracovníků je malý. V případě, že se spojí malý počet sociálních pracovníků a nárůst administrativy, vznikne méně času na práci s klientem a na terénní práci. Kromě komunikačního partnera č. 3 všichni zbylí komunikační partneři mají na starosti celou agendu týkající se všech forem náhradní rodinné péče v příslušném správním obvodu. Komunikační partner č. 3 zajišťuje pouze pěstounsko péči.

Otázka 14: *Co byste Vy osobně změnil(a) v současné legislativě a zákonech o pěstounské péči (jsou zákony dostatečně propracovány, nekomplikují někdy spíše práci Vaší i ostatních, jsou zpracovány tak, aby zajistily co největší blaho a potřeby ohrožených dětí)?*

Všech pět komunikačních partnerů odpovědělo, že legislativu, která se týká pěstounské péče popřípadě pěstounské péče na přechodnou dobu vyhovuje požadavkům dítěte. Shodně odpověděli, že jednoznačně by zmírnily administrativní požadavky, které jsou vykonávány mnohdy na úkor práce s klientem (viz. otázka 13). Všichni komunikační partneři by rádi zrychlili činnost soudů, která vede k rychlejšímu umístění dítěte v rodinném prostředí. Komunikační partner č. 3 dobře hodnotí zavedení pěstounské péče na přechodnou dobu, ale obává se jak bude fungovat v praxi.

6 DISKUZE

V teoretické části je práce zaměřena konkrétně na oblast vývoje dávek pěstounské péče, s tím, že cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem a zda vůbec změna legislativy v oblasti dávek pěstounské péče ovlivňuje vývoj pěstounské péče celkově z pohledu odborníků orgánu sociálně právní ochrany. Výzkum bylo nutné zaměřit kvalitativně, kdy probíhal prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s těmito odborníky (sociálními pracovníky). První oblast otázek mapuje pěstounskou péči jako takovou (bylo nutné určit, co je pěstounská péče a jaké typy u nás v současné době fungují). Další oblast otázek zjišťuje to, jakým způsobem legislativní úpravy dávek pro pěstouny ovlivňují oblast vývoje pěstounské péče v současné době.

Pro potřeby mé práce byly použity tyto výzkumné otázky:

- 1) Jak se rozšířila pěstounská péče v tomto období?
- 2) Jaké vidí pracovníci OSPOD výhody a nevýhody v novelizacích zákonů, popřípadě jak by pozměnili legislativu oni?
- 3) Jaké jsou rozdíly v názorech na různých úřadech s rozšířenou působností?

Pěstounská péče je jedna z forem náhradní rodinné péče, kdy dítě vyrůstá a je vychovááno osobou jinou než je rodič v prostředí, které co nejvíce připomíná přirozenou rodinu (Bubleová, Kovařík, 1999).

Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu a zaniká zletilostí dítěte, popřípadě až 26 rokem, pokud se dítě soustavně připravuje na budoucí povolání. V mimořádných případech může o zrušení pěstounské péče rozhodnout soud (Kovařík, 2004).

Z rozhovorů s respondenty vyplývá, že výrazným mezníkem v oblasti pěstounské péče byl jednak vznik odměny pěstouna, což je podrobně popsáno v kapitole 2.12, ale také vznik nové formy pěstounské péče, a to pěstounská na přechodnou dobu.

Matějček (2002) uvádí, že: „Pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, která je garantovaná a kontrolovaná státem. Zabezpečuje zajištění dítěte a zároveň finančně odměňuje ty, kteří se dítěte ujali.“

Na konci 60 let a začátkem 70 let začaly vznikat SOS dětské vesničky s předsedou Jiřím Dunovským. SOS dětské vesničky zajišťovaly péči o děti, o které nebyl zájem v rámci osvojení. Vedle SOS dětských vesniček vznikaly tzv. velké pěstounské rodiny s manželským párem v čele a se 6 až 8 přijatými dětmi (Matějček, 1999).

Toto období vzniku SOS vesniček lze považovat za první snahu odborníků přistupovat k náhradní rodinné péči o dítě profesionálně i s ohledem na právní rámec, kdy zájmem bylo snížit počet dětí umístěných do ústavní výchovy.

Jedná se o určitou formu smlouvy mezi státem, který převzal kontrolu nad výchovou dítěte a rodinou, která toto dítě do své výchovy přijala (Zezulová, 2012).

K tématu pěstouni jako profesionální zaměstnanci státu se vyjádřili respondenti tak, že důležitým momentem v rámci novelizace zákona o sociálně právní ochraně dětí v r. 2013 byl fakt, že jsou pěstouni povinni sepsat dohodu o výkonu pěstounské péče s následným vzděláváním pěstounů, tudíž je zajištěna odbornost a úzká spolupráce s orgány sociálně právní ochrany dětí nebo s institucemi, které jsou pro výkon vzdělávání pěstounů a uzavírání dohod pověřeny (občanská sdružení apod.).

Pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, která je garantovaná a kontrolovaná státem. Zabezpečuje zajištění dítěte a zároveň finančně odměňuje ty, kteří se dítěte ujali (Matějček a kol., 2002). Jedná se o určitou formu smlouvy mezi státem, který převzal kontrolu nad výchovou dítěte a rodinou, která toto dítě do své výchovy přijala (Zezulová, 2012).

Významným institutem, který vznikl novelizací zákona o sociálně právní ochraně dětí, je pěstounská péče na přechodnou dobu. V rozhovorech tento institut uvádějí respondenti jako významný krok pro snížení počtu dětí v ústavní výchově.

Z rozhovorů s pěti vybranými pracovníky OSPOD vyplynulo, že díky současné legislativě se daří více dětí umisťovat do náhradní rodinné péče (ať se jedná o pěstounskou péči na přechodnou dobu, nebo o dlouhodobou pěstounskou péči), mezi pěstouny je o tuto formu náhradní rodinné péče větší zájem. Současná legislativa zjednodušila a urychlila umisťování ohrožených dětí do pěstounských rodin. Díky dávkám pěstounské péče se i výrazně zkvalitnil život dětí v pěstounských rodinách. Pěstouni mohou díky těmto dávkám zajistit dětem vyšší životní standart a blaho.

Z výzkumu vyplývá, že legislativa ČR, která se týká vývoje právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti, dle pracovníků OSPOD poměrně významně ovlivnila péči pěstounů na území Jihočeského kraje. Zvýšil se počet pěstounů (i na přechodnou dobu). Čtyři z pěti komunikačních partnerů se shodli na faktu, že se i přes všechnu legislativu a dávky pěstounské péče stále nedaří umisťovat do rodin větší počet Rómských dětí a dětí disabilních (fyzická i mentální disabilita). Pěstouni mají o tyto děti menší zájem než o ostatní děti.

Od 1.1. 2013 novelou č. 401/2012, kterou se dávky pěstounské péče stávají součástí zákon o SPOD, definuje zákon pět dávek pěstounské péče:

- a) *příspěvek na úhradu potřeb dítěte (§ 47f),*
- b) *odměna pěstouna (§ 47i),*
- c) *příspěvek při převzetí dítěte (§ 47l),*
- d) *příspěvek na zakoupení motorového vozidla (§ 47m),*
- e) *příspěvek při ukončení pěstounské péče (§ 47h), (zákon č. 401/2012 Sb.).*

Osoba v evidenci, je ten, kdo je veden Krajským úřadem v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Osoba v evidenci nemusí mít aktuálně svěřené dítě v pěstounské péči na přechodnou dobu a přesto má nárok na dávku odměna pěstouna (Kahoun a kol., 2013).

Respondenti uvádějí, že pro některé zájemce zejména o pěstounskou péči na dobu přechodnou byl rozhodující fakt, že dávky jsou vyšší než při dlouhodobé pěstounské péči a osoby v evidenci (pěstouni na přechodnou dobu) je pobírají i v případě, že nemají umístěné dítě do rodiny. Tento fakt by mohl být rizikem pro kvalitu pěstounů. Všech 5 komunikačních partnerů se shodlo na tom, že prověřování budoucích pěstounů stále podléhá přísným kritériím. Odborné posouzení budoucího pěstouna provádí Krajské úřady, pomocí metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí a pomocí vlastních konkrétních postupů. Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že současná legislativa i nadále ukládá povinnost prověřovat pěstouny jak po stránce psychické tak materiální, aby za žádných okolností nedocházelo k zneužívání této služby.

Dále z výzkumu vyplývá, že pěstounská péče se v Jihočeském kraji mírně rozšířila. Žádný z pěti komunikačních partnerů neznal přesná čísla, vyjadřující nárůst počtu pěstounů ve svém regionu. Všichni komunikační partneři shodně uvedli, že se o statistické údaje příliš nezajímají.

S ohledem na výše uvedené lze vyvodit, že nárůst žadatelů o pěstounskou péči mohl být motivován finančně, avšak kritéria pro výběr budoucích pěstounů jsou vysoká a riziková jedinci by byli v rámci následného vzdělávání budoucích pěstounů odhaleni.

Zásadní změna nastala 1.4. 2000, kdy byl zákon o pěstounské péči zrušen a přesunut do zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, který již počítá s krátkodobou péčí (Bubleová, Vránová, Frantíková, 2011). Se zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který vešel v platnost 1.1. 2014, zákon o rodině zaniká a stává se jeho součástí.

Pro institut pěstounské péče jsou nejdůležitější, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 359/1999Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o SPOD) a zákon č. 89/2012Sb., občanský zákoník, § 958.“

S ohledem na výše uvedené změny byly respondenti dotazováni na to, jak se tyto změny promítly do samotné odborné práce s dětmi, které mají být do pěstounské péče umístěny, tak i do práce s žadateli o pěstounskou péči. Všech pět komunikačních partnerů se shodlo na tom, že v současné době je až neúnosně mnoho administrativy kolem přijímání dětí do pěstounské péče. Všichni komunikační partneři si stěžovali na přetíženost, na velké množství formulářů, jenž musí vyplňovat – místo toho, aby se věnovali práci s klienty a práci v terénu. Dále pak všichni z komunikačních partnerů potvrdili, že soudy, věnující se umisťování dětí do pěstounských rodin, jsou přetížené a pracují pomalu.

K uvedeným legislativním změnám se komunikační partneři vyjádřili tak, že ani jeden by na současné legislativě nic neměnil a zatím nevidí žádné nevýhody v zákonech o pěstounské péči. Všichni komunikační partneři by uvítali legislativu, která by urychlila umisťování dětí do náhradní rodinné péče. Tento poslední fakt poněkud vyvrací důvod, proč byla pěstounská péče zavedena. Poukazuje to na skutečnost, že legislativa je nastavená dle respondentů dobře, avšak legislativní změna nevyřešila urychlení umístění dítěte do rodiny, což by mělo být prvním předpokladem, neboť v zájmu dítěte je umístit ho do náhradní rodiny co nejdříve.

Jeden komunikační partner se vyjádřil v tom smyslu, že pro dítě může být také vhodný pobyt a péče v dětském domově, je zde stabilnější prostředí, více zájmových činností a kroužků, pevný časový rozvrh a stále stejné „tety“.

Tři komunikační partneři vyjádřili obavy z toho, že dítě místo toho, aby získalo v pěstounské rodině pocit stability a jistoty, může za svůj život projít několika pěstounskými rodinami a bude to mít pro jeho další psychický vývoj a život neblahé důsledky, což je rizikové zejména pro děti, které mohou být opakovaně umisťované do pěstounské péče na dobu přechodnou.

Dva komunikační partneři se domnívali, že určité riziko střídání pěstounů u jednoho dítěte hrozí, ale stále je pro vývoj dítěte vhodnější prostředí rodinné než institucionální výchova.

Markantním problémem, jak z rozhovorů vyplynulo, je pro pracovníky orgánů sociálně právní ochrany dětí tvoření individuálního plánu, kdy například komunikační partner č. 2 se vyjádřil v tom smyslu, že: „... místo toho, aby se posílila přímá práce

s rodinou, narostla obrovským způsobem administrativa, která se někdy jeví spíše nadbytečná a neúčelná. Jako příklad zpracování individuálního plánu ochrany dítěte, který je nutný a účelný (dle zákona), ale vyplnění nespočtu informací trvá příliš dlouho. Administrativou strávený čas mi pak ubírá čas na přímou terénní práci nebo podrobnou práci s rodinou.“

Podobný názor na individuální plán ochrany dítěte měli i komunikační partneři č. 3, 4 a 5. Komunikační partner č. 3 se dále vyjádřil, že se nemůže zbavit dojmu, že: *„Je snahou Ministerstva práce a sociálních věcí je co nejvíce svázat pracovníky OSPOD správním řádem. Uvědomuji si, že prostřednictvím své práce sice vykonávám státní správu, ale zároveň jde především o sociální práci.“*

Komunikační partner č. 4 se dále domnívá, že nejdříve by měl být k dispozici klientovi a až po tom dělat administrativní úkony, v současné době to je bohužel naopak.

Z výzkumu bylo dále zjištěno, že spolupráce mezi pracovníky OSPOD a pěstouny je výborná. Pěstouni jsou v jednání s pracovníky ochotní, vstřícní. Nikdy nebyl zaznamenán žádný incident nebo netaktní jednání ze strany pěstounů. Dávky pěstounské péče si pěstouni vyřizují na Úřad práce sami a ani zde nebyla zaznamenána situace, kterou by bylo nutno řešit nějakým atypickým způsobem.

7 ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jak legislativa týkající se vývoje právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti, z pohledu pracovníků OSPOD úřadu obce s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje ovlivňuje pěstounskou péči.

Metodou záměrného (účelového) výběru pěti komunikačních partnerů z pracovníků OSPOD úřadu obce s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje bylo potvrzeno, že legislativa, jenž se týká vývoje právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti, výrazně ovlivnila pěstounskou péči v Jihočeském kraji.

Na výzkumnou otázku: „Jak se rozšířila pěstounská péče v tomto období?“ bylo z polostrukturovaných rozhovorů prokázáno, že se pěstounská péče v tomto období rozšířila zejména o další institut ve formě pěstounské péče na přechodnou dobu. Tuto novou formu náhradní rodinné péče, jenž umožňuje krátkodobě umístit dítě do náhradního rodinného prostředí a umožnit tak biologickým rodičům vyřešit svou současnou, nepříznivou životní situaci, popřípadě čas na vyhledání dlouhodobé pěstounské rodiny všichni respondenti v rozhovorech hodnotili pozitivně.

Výzkumná otázka: „Jaké vidí pracovníci OSPOD výhody a nevýhody v novelizacích zákonů, popřípadě jak by pozměnili legislativu oni?“ byla respondenty zodpovězena: Novelizace zákonů v oblasti pěstounské péče přinesla do této oblasti náhradní rodinné péče značné výhody jak pro pěstouny (širší pravomoci pěstounů, lepší finanční ohodnocení této služby, jednodušší a rychlejší projednávání žádosti o pěstounství, žádosti o dávky pěstounské péče i otevřenější jednání s pracovníky OSPOD), tak pro samotné dítě (umožnění výchovy v rodinném prostředí v případě kdy se o dítě nemohou nechtějí nebo neumějí postarat).

Jako největší nevýhodou v současné legislativě vidí respondenti jednoznačně zvýšenou administrativu a nedostatek profesionálních pracovníků OSPOD, což má negativní dopad na práci sociálního pracovníka i na klienta.

Z výzkumné otázky: „Jaké jsou rozdíly v názorech na různých úřadech s rozšířenou působností?“ vyplynulo, že ve většině případů vyjádřili komunikační partneři shodný názor. Pouze jeden z komunikačních partnerů se domníval, že umístění dětí do institucionální výchovy jakožto do jedné z forem náhradní péče, je zejména pro děti

etnických menšin (zejména děti Rómské) a děti disabilní mnohdy lepším řešením, poněvadž např. dětské domovy disabilitu dítěte neřeší.

Dva z respondentů se obávají situace, kdy dítě umístěné do pěstounské péče, za svůj život vystřídá několik pěstounů a nedokáže si v žádné rodině vytvořit potřebný pocit jistoty a bezpečí.

Z výzkumu vyplívá, že legislativa, která se týká vývoje právní úpravy dávek pěstounské péče od roku 1995 do současnosti, ovlivňuje péči pěstounů z pohledu výše uvedených pracovníků OSPOD výrazně směrem k rychlejšímu a účelnějšímu umístění ohrožených dětí do pěstounských rodin. Pěstouni mají větší kompetence jakožto vychovatelé dítěte a taktéž finanční ohodnocení pěstounů hraje nemalou roli v nárůstu počtu pěstounů. Dle výsledků výzkumu se děti umístěné v pěstounských rodinách cítí podstatně lépe než v institucionálních zařízeních. Hlavní roli zde hraje fakt, že v pěstounských rodinách má dítě pocit rodinné sounáležitosti, vytváří si citové vazby na pěstouny, dostává se mu lásky a porozumění. Pěstouni mají čas na řešení problémů dětí a vytvářejí zázemí potřebné pro formování osobnosti dítěte.

Bakalářská práce by mohla přispět k ověření teorie o zlepšení legislativy týkající se pěstounské péče a zejména dávek pěstounské péče za posledních 20 let.

Dále by bakalářská práce mohla být využita jako podpůrný materiál pro studenty sociálních oborů středních a vysokých škol nebo pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Práci, by zároveň mohli využít i pěstouni pro získání základních informací o současné legislativě, týkající se pěstounské péče a dávkách pěstounské péče.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

- BŘESKÁ, N. a kol. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady*. Vyd. 14. Olomouc: Anag, 2012. ISBN 978-80-7263-739-3
- BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. *Státní sociální podpora podle právního stavu k 1.7. 2005*. Vyd. 10. Olomouc: Anag, 2005. ISBN 80-7263-288-4
- BUBLEOVÁ, V. a kol. *Pěstouni mají právo na služby*. Praha: Občanské sdružení rozum a cit, 2007
- BUBLEOVÁ, V. a kol. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručíka*. Vyd. 3. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-19-7
- BUBLEOVÁ, V. Historický vývoj péče o opuštěné děti. *Náhradní rodinná péče*. 2000, č. 1, s. 46. ISSN 1212-37
- BUBLEOVÁ, V., BENEŠOVÁ, L. *Hledáme nové rodiče*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2001
- BUBLEOVÁ, V., KOVAŘÍ, J. Organizace náhradní rodinné péče. In: MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8
- BUBLEOVÁ, V., MATĚJČEK, Z. K historii pěstounské péče. In: MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8
- BUBLEOVÁ, V., VRÁNOVÁ, L., FRANTÍKOVÁ, J. *Základní informace o náhradní rodinné péči*. Vyd. 1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-01-2
- ČESKO. Sdělení č. 104 z roku 1991 Úmluva o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 22
- ČESKO. Usnesení č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České Republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1
- ČESKO. Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1
- ČESKO. Zákon č. 112 ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o životním a existenčním minimu a zákona o pomoci v hmotné nouzi. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37

- ČESKO. Zákon č. 113 ze dne 18 července 2007, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 69
- ČESKO. Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31
- ČESKO. Zákon č. 134 ze dne 14. března 2006, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46
- ČESKO. Zákon č. 158 ze dne 18 června 1998, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 55
- ČESKO. Zákon č. 168 ze dne 23. března 2005, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 62
- ČESKO. Zákon č. 242 ze dne 17 září 1997, kterým se mění a doplňuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění některých dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997, částka 82
- ČESKO. Zákon č. 271 ze dne 10. července 2001, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 104
- ČESKO. Zákon č. 303 ze dne 12. září 2013, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva. . In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 116
- ČESKO. Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně právní ochraně dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111
- ČESKO. Zákon č. 366 ze dne 6. listopadu 2011, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 128
- ČESKO. Zákon č. 401 ze dne 5. září 2012, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a dalších související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 147
- ČESKO. Zákon č. 402 ze dne 14. listopadu 2001, úplné znění zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 150

- ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33
- DUKOVÁ, I., DUKA, M., KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnosti*. Vyd.1. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-388-2
- FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6
- GABRIEL, Z., NOVÁK, T. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3
- KAHOUN, V. a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Vyd. 2. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0
- KEPKOVÁ, M. *Státní sociální podpora: vznik a vývoj systému*. Vyd. 1. Praha: Socioklub, 1997. ISBN 80-902260-5-1
- KOLAŘÍK, J. a kol. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2004. ISBN 80-7178-957-7
- KOLUCHOVÁ, J. *Sborník přednášek z 6. konference náhradní rodinné péče*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1999. ISBN 80-85529-66-1
- KREBS, V., PRŮŠA, L. *Státní sociální podpora*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0065-4
- MATĚJČEK, Z. a kol. *Osvojení a pěstounská péče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3
- MATĚJČEK, Z. *Psychologická hlediska náhradní rodinné péče*. In: MATĚJČEK a kol. *Náhradní rodinná péče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální reforma: dávky pěstounské péče 2013*. Vyd. 1. Praha Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. ISBN 978-80-7421-058-7
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4
- NOVOTNÝ, P. a kol. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5167-2
- ŠVARŤÍČEK, R., ŠEDOVÁ, K., a kol. *kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-262-0644-6
- TOMEŠ, I. a kol. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-483-0

- VESELÁ, R. a kol. *Rodina a rodinné právo, historie, současnost a perspektivy*. Vyd. 2. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86432-93-9
- VRÁNOVÁ, L. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*. Vyd. 1. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-09-8
- ZEZULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9

Internetové zdroje:

- MACELA, M. *Informace k vybraným ustanovením zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 401/2012 Sb. k 21.12.2012*. [online]. 21.12. 2012 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14227/Informace_1.pdf
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, v platném znění. In: *Mpsv* [online]. 15.5.2013 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/15306/informace_dohody.pdf
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Proces zprostředkování. In: *Mpsv.cz* [online]. © 2013 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14502>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Návrh č. 326. In: *psp* [online]. 1997 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t032600.htm>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Návrh č. 677. In: *psp* [online]. 2004 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=677&CT1=0>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Vládní návrh č. 1065. In: *psp* [online]. 2005 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1065&CT1=0>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Vládní návrh č. 224. In: *psp* [online]. 1997 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t022400c.htm>

- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Vládní návrh č. 564. In: *psp* [online]. 2012 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=564&CT1=0>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Vládní návrh č. 840. In: *psp* [online]. 2001 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=840&CT1=0>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Vládní návrh zákona o státní sociální podpoře č. 1444. In: *psp* [online]. 14.12.1994 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t144400d.htm>
- STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. Formy náhradní rodinné péče. In: *Nahradnirodina.cz* [online]. © 2013 [cit. 2014-12-14]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/formy_nahradni_rodinne_pece

PŘÍLOHY

Příloha 1: Formy náhradní rodinné péče v České republice podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Příloha 2: Orgány sociálně-právní ochrany dětí v České republice podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

Příloha 3: Záznamový arch

Příloha 4: Přepisy rozhovorů

Příloha 1: formy náhradní rodinné péče v České republice podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Poručenství (§928)

- není-li žádný z rodičů, který má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost, soud jmenuje dítěti poručníka
- poručník má práva a povinnosti jako rodič, nemá vyživovací povinnost
- rozhodnutí poručníka v ne běžných záležitostech týkající se dítěte musí schválit soud

Svěření dítěte do péče jiné osoby (§953)

- nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník
- rozhoduje soud, který zároveň vymezí práva a povinnosti pečující osoby
- pečující osobě nevzniká vyživovací povinnost

Pěstounská péče (§958; viz bakalářská práce)

Pěstounská péče na přechodnou dobu (§963; viz. bakalářská práce)

Osvojení (§794 a násl.)

- přijetí cizí osoby za vlastní, vzniká takový vztah jaký je mezi rodičem a dítětem
- rozhoduje soud
- nutný souhlas rodičů nebo rozhodnutí soudu, že souhlasu není třeba (v případech stanovených zákonem)
- osvojitelé mají rodičovskou odpovědnost, vzniká vyživovací povinnost
- dělíme na přímé a nepřímé (zprostředkované krajským úřadem)
- dítě může být osvojeno i do ciziny, tzv. mezinárodní osvojení

Příloha 2: Orgány sociálně-právní ochrany dětí v České republice podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

Sociálně-právní ochrana dětí (§4)

Sociálně-právní ochranu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany , jimiž jsou

- krajské úřady
- obecní úřady s rozšířenou působností
- obecní úřady a újezdni úřady
- ministerstva
- Úřad
- Úřad České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu

Sociálně-právní ochranu dále zajišťují

- obce s rozšířenou působností
- kraje v samostatné působnosti
- komise pro sociálně-právní ochranu dětí
- další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny

Příloha 3: Záznamový arch (přepisy rozhovorů)

1

Otázka č.1: Myslíte si, že současná legislativa umožnila rychleji umisťovat ohrožené děti do
pěstounských rodin? *Legislativa to umožňuje, ale už vzhledem ke vzniku PPP, která
všichni krátkodobě situaci ohrož. rodin, ohrož. dětí, ale vzhledem k tvorbě
něco sice využívá spíš formu NRP než inst. uchov.*

Otázka č.2: Zvyšuje se postupně počet pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu ve Vašem městě
popřípadě v celém okolí? *žádají se opravdu hl. u pěstounů na PP přechod. dobu. To
souvisí asi s poměrně vysokým finančním ohodnocením → často bývají
nerealitní, ale ti jsou za ucas odhaleni. (rozborový, zjištění pře-
pobídek, ne seřadit odlov. posouzení)*

Otázka č.3: Domníváte se, že stoupl počet pěstounů, pěstounů na přechodnou dobu po roce 1995
díky vidině finančního ohodnocení tohoto poslání?

*Je to spíš viz vidění zájmu skupiny, ale jsou samostatní lidi, kteří
vidí na ně asi vzhledem k vyčíslených peněz, ale to jsou lidé
odhodlaní a odmitnutí. Takže má odpočet je, ale zvyšuje se
počet PPP díky vidině finančního ohodnocení*

Otázka č.4: Mají pěstouni zájem o romské nebo disabilní děti?

*Všichni se ptali, ale o současně starší děti se má méně
zájem. Podle mě to, ale pěstouni neví. Takže to si může
věst, že péče má být bezstarostná, takže to samé říci, že intelektuální
celkové, u celé ČR se přesilí péče romských pěstounů, kde mají
převážně souvisí s romské děti = to je pevně dáno*

Otázka č.5: Je v současné době oproti roku 1995 méně dětí v institucionální péči?

*Podle mého názoru nepatrně klesá. Hlavní důvod útlum
v péči o děti (MBSV) nahradit vlastní péčí*

Otázka č.6: Domníváte se, že děti, které byly umístěny do péče pěstounů jsou šťastnější a
spokojenější než v institucionální péči?

*Je osobně můj zkušenost s prací u DD, takže jsem pozvala situaci
dětí u DD a u PP. PP je ~~užší~~ pozitivní, útlum útlum pozitivní,
ale v případě, že je DD kvalitní, má kvalitní zaměstnanec poji-
mové činnosti... děti se často, ~~už~~ po té co ukončí pobyt u DD,
včetně a udržují kontakty s pracovníky DD. Vše je ale individu-
ální*

1

Otázka č.7: Jako odborník ve sféře právní ochrany dětí- nemáte obavy z toho, že dítě v péči pěstounů místo toho, aby vyrůstalo ve stabilním prostředí (v tomto případě v institucionálním zařízení), projde za svůj život několika pěstounskými rodinami a nikdy nezíská pocit jistoty a bezpečí?

Podle mě je dítě umístěno do PP, měla by být jistota, že je to "trvalejší" (do 18 až 26 let). Hlavní věcí co jsou umístěny do PPP, aby pak měly být umístěny do dlouhodobé PP

Otázka č.8: Domníváte se, že současná legislativa až příliš zjednodušila možnost přijímat děti do péče osob, u kterých nejsou dostatečně prověřeny jak psychické, tak materiální schopnosti přebrat na sebe zodpovědnost o výchovu dětí?

Myslím, že je to stejné jako dříve. Současnost je jen o něco více "distinkce" (kvalitativní posouzení)

Otázka č.9: Stěžují si pěstouni na současnou legislativu – mají problémy s vyřizováním dávek pěstounské péče na Úřadu práce?

Je osobně jsem se s tím ~~ne~~ nesetkala. Nezároveň nemohu říct, že jsem problém

Otázka č.10: Jak Vy osobně vnímáte spolupráci s pěstouny (např. vycházejí Vám vstříc při šetření v rodině, nebrání Vám v rozhovorech s dětmi, nemají tendence být při jednání s Vámi hrubí)?

Spolupráci vidím klade, že třeba je to u jejich ~~sel~~
sel

1

Otázka č.11: Jak se Vám spolupracuje s Úřadem práce (vycházejí Vám vstříc při řešení vyplácení dávek pěstounské péče, jsou pracovníci Úřadu práce ochotní řešit různé netypické situace, jsou při jednání s Vámi přátelští)?

Nevidím problém. ÚP si své zájmy hlídá sám, a pěstouni s dětmi vyjednávají sami.

Otázka č.12: Zvětšil se po roce 1995 objem pracovních úkolů, které musíte v rámci své profese zvládat?

zvětšila se pracovní náplň, administrativní, což bych si připadal spíše jako administr. pracovník než soc. prac. => všechny práce odvození klientů, méně času na opravování soc. práce s rodinami

Otázka č.13: Domníváte se, že na OSPOD pracuje dostatečný počet pracovníků – máte vždy dostatek času a prostoru na řešení krizových situací v rodinách pěstounů?

Rozhodně ne! Je málo soc. prac., kterou vsadí agendu PP. Je osobně řešení i osvojení, celková NRP a opatrovníctví, pomocnáka, nezastávají, zejména info, které jsou důležité k soudnímu jednání. Nemí možnost se post všemu věnovat, ale rad by jsem chtěla

Otázka č.14: Co byste Vy osobně změnil(a) v současné legislativě a zákonech o pěstounské péči (jsou zákony dostatečně propracovány, nekomplikují někdy spíše práci Vaši i ostatních, jsou zpracovány tak, aby zajistily co největší blaho a potřeby ohrožených dětí)?

legislativu samotnou by jsem neměnila, ale ten úřednický směr... možná by jsem zvelebila činnost sociální

2

Otázka č.1: Myslíte si, že současná legislativa umožnila rychleji umisťovat ohrožené děti do pěstounských rodin?

Současný trend v oblasti PP to umožňuje dostatečně. Velké plus vidím v novém zák. institutu - PPP → čas pro rodiče, aby se snažili vyřešit svoji nepříznivou životní situaci → děti může být v rodině v prostředí, které je vhodného typu.

Otázka č.2: Zvyšuje se postupně počet pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu ve Vašem městě popřípadě v celém okolí?

Ano, mírně se zvýšil zájem o PPP. Snale počet pěstounů a pěst. na přechod. dobu je stejný, možná se zvýšil max. o 1 or 2 nové pěstouny

Otázka č.3: Domníváte se, že stoupl počet pěstounů, pěstounů na přechodnou dobu po roce 1995 díky vidině finančního ohodnocení tohoto poslání?

Z našich poznatků se zdá, že se mírně zvýšil počet pěstounů (hl. PPP) a zájem dětí, jako vidina finančního ohodnocení, ale myslím, že pověřování klí dobrou tylo zájmu odhalit

Otázka č.4: Mají pěstouni zájem o romské nebo disabilní děti?

O tyto děti je menší zájem. Většina dětí (kteří jsou v DD (ústř. zdroj) jsou páči tyto děti. Většina zájemců, chce mít aktivé, neromské a bez-problémové dítě ⇒ těžko splnitelné

Otázka č.5: Je v současné době oproti roku 1995 méně dětí v institucionální péči?

Bedněl neví, celou publikovanou statistiku nestudují (o toto období)

Otázka č.6: Domníváte se, že děti, které byly umístěny do péče pěstounů jsou šťastnější a spokojenější než v institucionální péči?

Domnívám se, že děti v PP jsou šťastnější, poněvadž mají pocit rodinného zázemí. Pěstoun je tu po dítě 24 hodin denně (přes noc). Nemí to jako v inst. zav. kde se personál střídá po směrech ⇒ dítě má větší jistotu u sebe samého i k okolí...

2

Otázka č.7: Jako odborník ve sféře právní ochrany dětí- nemáte obavy z toho, že dítě v péči pěstounů místo toho, aby vyrůstalo ve stabilním prostředí (v tomto případě v institucionálním zařízení), projde za svůj život několika pěstounskými rodinami a nikdy nezíská pocit jistoty a bezpečí?

Domnívám se, že děti, které jsou umístěny do PPP, by měli pole být umístěny do dlouhodobé PP. Pro mě, jako soc. prac. je důležitá dlouhodobá PP. Pro mě je důležitý aspekt dítěte. V dlouhodobé PP má dítě větší šanci získat pocit bezpečí a lásky.

Otázka č.8: Domníváte se, že současná legislativa až příliš zjednodušila možnost přijímat děti do péče osob, u kterých nejsou dostatečně prověřeny jak psychické, tak materiální schopnosti přebrat na sebe zodpovědnost o výchovu dětí?

Je to stále stejné!

Otázka č.9: Stěžují si pěstouni na současnou legislativu – mají problémy s vyřizováním dávek pěstounské péče na Úřadu práce?

Nežalují, není problém. Jednou se nepodaří dojet se klocenů dopředu ve počátnosti spolupráci se PP + v praxi je dostatečně schopný pracovník ÚP.

Otázka č.10: Jak Vy osobně vnímáte spolupráci s pěstouny (např. vycházejí Vám vstříc při šetření v rodině, nebrání Vám v rozhovorech s dětmi, nemají tendence být při jednání s Vámi hrubí)?

Spolupráce s pěstouny je velmi dobrá, vycházejí velmi vstříc a spolupracují!

2

Otázka č.11: Jak se Vám spolupracuje s Úřadem práce (vycházejí Vám vstříc při řešení vyplácení dávek pěstounské péče, jsou pracovníci Úřadu práce ochotní řešit různé netypické situace, jsou při jednání s Vámi přátelští)?

Doposud jsme nemusel(a) zasahovat do jednání klientů s ÚP. ÚP si vždy vše kontroluje sám. Jednou co by se mohlo zlepšit je určitě opětovná vazba od ÚP, v případě kdy navazí na nějaký problém se stavou klientů, na nespolečenlivosti klientů, nebo věci, které se týkají školní přípravy dětí. Také soc. prac. by isem to měla vědět.

Otázka č.12: Zvětšil se po roce 1995 objem pracovních úkolů, které musíte v rámci své profese zvládat? (Učíte ano (více papírů...)). Naplní práce u ob. soc.-prav. ochr. dětí je u prac. v ob. soc. práci s rodinami. Děky nejsem admin. pracovník, byl jsem prac. s rodinami v pozadí, třeba individu. plán ochrany dítěte, čím, že je důležité a učím, ale zjistování někdy i nadbytečných info zabývá čas, který by jsme mohli trávit sociální prací.

Otázka č.13: Domníváte se, že na OSPOD pracuje dostatečný počet pracovníků – máte vždy dostatek času a prostoru na řešení krizových situací v rodinách pěstounů?

Pracovníků by mělo být patrně více. Nestiháme to. Je osobně málo, ne stačí celou NRP. Jinak je jeden soc. prac. na ÚP a další na abyste.

Otázka č.14: Co byste Vy osobně změnil(a) v současné legislativě a zákonech o pěstounské péči (jsou zákony dostatečně propracovány, nekomplikují někdy spíše práci Vaší i ostatních, jsou zpracovány tak, aby zajistily co největší blaho a potřeby ohrožených dětí)?

Namínil bych isem leg. tam pocit, že současná leg. ČR se snaží reagovat na potřeby dětí dle současného světového trendu. Řešení by leg. měla připustit vyplácení méně dotčením a prac. v dělných apod. Umožnit prac. OSPOD více času venovat kontaktu s klienty, než by celý proces epomaluji sám soc.

3

Otázka č.1: Myslíte si, že současná legislativa umožnila rychleji umisťovat ohrožené děti do pěstounských rodin?

Legislativa to umožňuje dostatečně, stále podpojuje náhr. rod. péči před inst. výchovou. Např. PPP - děti k tomu by se normálně dostaly do "dobrého", mizí upisovat v rodinném prostředí

Otázka č.2: Zvyšuje se postupně počet pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu ve Vašem městě popřípadě v celém okolí?

Ano, v našem regionu se nepatrně zvýšil počet pěst. a pěst. na přech. dobu. + 3, je o ni i větší zájem - asi finanční lákadlo. Ale třeba počet pěstounů, se tím PPP je pouze 10

Otázka č.3: Domníváte se, že stoupl počet pěstounů, pěstounů na přechodnou dobu po roce 1995 díky vidině finančního ohodnocení tohoto poslání?

Ano, profesionální poslání bylo finanční ohodnocení ujalové pomohlo v péči o děti. Dříve byly pečovatelské i bez ujalového fin. ohodnocení. Používaly se různé formy, časové ... nic takové jako finanční ohodnocení

Otázka č.4: Mají pěstouni zájem o romské nebo disabilní děti?

Typickým je o ně bohužel zájem nem. a k tomu nezávislejší umst. záj.

Otázka č.5: Je v současné době oproti roku 1995 méně dětí v institucionální péči?

Podle mého názoru nepatrně klesá i zde probíhá úprava ČR po roce 1995 2000, což není tak dělno, protože lze slyšet s vysokým počtem dětí v ústavní péči

Otázka č.6: Domníváte se, že děti, které byly umístěny do péče pěstounů jsou šťastnější a spokojenější než v institucionální péči?

Typickým je, že děti v PP je šťastnější než v inst. záj., PP nabízí pocit jistoty a bezpečí, PP je mnohem více podátná životu ve své ul. rodině

3

Otázka č.7: Jako odborník ve sféře právní ochrany dětí- nemáte obavy z toho, že dítě v péči pěstounů místo toho, aby vyrůstalo ve stabilním prostředí (v tomto případě v institucionálním zařízení), projde za svůj život několika pěstounskými rodinami a nikdy nezíská pocit jistoty a bezpečí?

Kyslík v PP má větší šanci připravit dítě pro život díky rodinnému prostředí. Keim odvozt obavy, aby dítě neprošlo se svým životem několika pěstouny. → není se tím podobala (MRP) Podobná situace nastala třeba USA

Otázka č.8: Domníváte se, že současná legislativa až příliš zjednodušila možnost přijímat děti do péče osob, u kterých nejsou dostatečně prověřeny jak psychické, tak materiální schopnosti přebrat na sebe zodpovědnost o výchovu dětí?

Ne, pracovníci mohou podle svého uvážení vybrat děti (tj.)

Otázka č.9: Stěžují si pěstouni na současnou legislativu – mají problémy s vyřizováním dávek pěstounské péče na Úřadu práce?

Nemají problém, nesetkává se s tím.

Otázka č.10: Jak Vy osobně vnímáte spolupráci s pěstouny (např. vycházejí Vám vstříc při šetření v rodině, nebrání Vám v rozhovorech s dětmi, nemají tendence být při jednání s Vámi hrubí)?

žádný problém, jsou vstřícní, spolupracují

3

Otázka č.11: Jak se Vám spolupracuje s Úřadem práce (vycházejí Vám vstříc při řešení vyplácení dávek pěstounské péče, jsou pracovníci Úřadu práce ochotní řešit různé netypické situace, jsou při jednání s Vámi přátelští)?

V jednání s UP není problém. Řešou si to využít sami

Otázka č.12: Zvětšil se po roce 1995 objem pracovních úkolů, které musíte v rámci své profese zvládat? Jednoznačně, administrativní celková agenda, indiv. pl. ochr. dítě. Někteří mi poviří, že se MPSV snaží zřídit naši práci co nejvíce spávaním vadem. Ten je sice součástí naší práce, ale největší ležárky by měly být dělkony týkající se NRP.

Otázka č.13: Domníváte se, že na OSPOD pracuje dostatečný počet pracovníků – máte vždy dostatek času a prostoru na řešení krizových situací v rodinách pěstounů?

Nepracuji, málo času na řešení naší práce, málo kapacit

Otázka č.14: Co byste Vy osobně změnil(a) v současné legislativě a zákonech o pěstounské péči (jsou zákony dostatečně propracovány, nekomplikují někdy spíše práci Vaší i ostatních, jsou zpracovány tak, aby zajistily co největší blaho a potřeby ohrožených dětí)?

2 leg. by jsem nic neměnila, ale samotnou práci zpomaluje nadměrná admin. i málo pracovníků. Když už se vše podaří uplnit, zrušit... tak už se zpomalí soud. → pokračuje proces zprostředkování

4

Otázka č.1: Myslíte si, že současná legislativa umožnila rychleji umisťovat ohrožené děti do pěstounských rodin?

Ano, hlavně co se týče PPP. Je to sice hodně destabilizované téma, ale má své výhody - dítě které by z důvodu nestability rodiny postřehlo se o své dítě stejně jako v ústavu, péči může stanovit u pěstounů (kteří péči připomínají péči v rodině)

Otázka č.2: Zvyšuje se postupně počet pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu ve Vašem městě popřípadě v celém okolí?

Pěstounů na přechodnou dobu je stále stejný a pěstounů také

Otázka č.3: Domníváte se, že stoupl počet pěstounů, pěstounů na přechodnou dobu po roce 1995 díky vidině finančního ohodnocení tohoto poslání?

Ano, více lidí pečovalo o tuto službu s újem. Veřejnost se domnívá, že PP je bláznivá, ale když jsou podmínky, buď to udělají nebo jsou za nás, kteří pracujeme k zájmu dítěte.

Otázka č.4: Mají pěstouni zájem o romské nebo disabilní děti?

Veštinou ne, ale někdy pěstouni se s tímto dítětem více starají a pracují, je to náročné. Pěstouni musí chápat potřebu postiženého nebo romského dítěte. Nutná typičnost, ale i určitý altruismus.

Otázka č.5: Je v současné době oproti roku 1995 méně dětí v institucionální péči?

Neumím, myslím, že zůstává přibližně stejný

Otázka č.6: Domníváte se, že děti, které byly umístěny do péče pěstounů jsou šťastnější a spokojenější než v institucionální péči?

Děti, které jsou umístěny dlouhodobě u PP u jednoho pěstouna rozhodně jsou spokojenější. U PPP máme obavy z toho, že dítě si nebudou moci získat dostatečný počet vztahů, které má v rodině přivést.

4

Otázka č.7: Jako odborník ve sféře právní ochrany dětí- nemáte obavy z toho, že dítě v péči pěstounů místo toho, aby vyrůstalo ve stabilním prostředí (v tomto případě v institucionálním zařízení), projde za svůj život několika pěstounskými rodinami a nikdy nezíská pocit jistoty a bezpečí?

Z toho mám samozřejmě obavy poněvadž ve všechni děti splývají příběhy pěstounů o sociálním dítěti. Většina těchto dětí si nese určitě stopy a může se tudíž u nich vyskytovat proty chování na které není pěstoun připraven

Otázka č.8: Domníváte se, že současná legislativa až příliš zjednodušila možnost přijímat děti do péče osob, u kterých nejsou dostatečně prověřeny jak psychické, tak materiální schopnosti přebírat na sebe zodpovědnost o výchovu dětí?

ne, prověřování pěstounů stále probíhá přísným kritériím

Otázka č.9: Stěžují si pěstouni na současnou legislativu – mají problémy s vyřizováním dávek pěstounské péče na Úřadu práce?

Doposud jsem se nezabýval s žádnou stížností

Otázka č.10: Jak Vy osobně vnímáte spolupráci s pěstouny (např. vycházejí Vám vstříc při šetření v rodině, nebrání Vám v rozhovorech s dětmi, nemají tendence být při jednání s Vámi hrubí)?

se všemi pěstouny co jsem se setkal je dobrá spolupráce

4

Otázka č.11: Jak se Vám spolupracuje s Úřadem práce (vycházejí Vám vstříc při řešení vyplácení dávek pěstounské péče, jsou pracovníci Úřadu práce ochotní řešit různé netypické situace, jsou při jednání s Vámi přátelští)?

Pěstouni o dávky žádají sami. My jsme osobám nemuseli řešit žádnou administrativní situaci.

Otázka č.12: Zvětšil se po roce 1995 objem pracovních úkolů, které musíte v rámci své profese zvládat?

Ročně ano, celkové administrativy, Cinc. pl. ochr. dítěte -
→ zabývá se obvykle mnoho času. Je jsem tu práce po terénu a na to, aby jsem trávil 3/4 pracovní doby v práci.

Otázka č.13: Domníváte se, že na OSPOD pracuje dostatečný počet pracovníků - máte vždy dostatek času a prostoru na řešení krizových situací v rodinách pěstounů?

Prac. OSPOD je jednoznačně už po dlouhou dobu nedostatek. Keim ve starosti o děti, které se mají, je toho moc a často děláme v časové přetížení.

Otázka č.14: Co byste Vy osobně změnil(a) v současné legislativě a zákonech o pěstounské péči (jsou zákony dostatečně propracovány, nekomplikují někdy spíše práci Vaší i ostatních, jsou zpracovány tak, aby zajistily co největší blaho a potřeby ohrožených dětí)?

Zeby by jsem neměl, ale někdy unimám o zbytečný čas na vyřizování adm. částí nadřízených orgánů.

5

Otázka č.1: Myslíte si, že současná legislativa umožnila rychleji umisťovat ohrožené děti do pěstounských rodin?

Ano - hl. u PPP. Je to pozitivní krok u PP. Možnost dítě vrátit po vyřešení ziv. situace zpět domů, popřípadě do dlouhodobé PP. Někteří děti se bohužel musejí dostat inst. zařízení

Otázka č.2: Zvyšuje se postupně počet pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu ve Vašem městě popřípadě v celém okolí?

V našem městě spíše oblasti se zvýšil počet pěstounů i pěstounů na přech. dobu a péče

Otázka č.3: Domníváte se, že stoupl počet pěstounů, pěstounů na přechodnou dobu po roce 1995 díky vidině finančního ohodnocení tohoto poslání?

U pěstounů na přech. dobu se domnívám, že se zvýšil zejména kvůli větší finanční ohod.

Otázka č.4: Mají pěstouni zájem o romské nebo disabilní děti?

Realita je podle mého nepříznivá pro tyto děti. Pěstouni o ně moc zájem nemají, nebo jen minimální

Otázka č.5: Je v současné době oproti roku 1995 méně dětí v institucionální péči?

Nejím, neuvím přesně stabilizovaly u ČR

Otázka č.6: Domníváte se, že děti, které byly umístěny do péče pěstounů jsou šťastnější a spokojenější než v institucionální péči?

Ano, nabízí citově silnější individu. péči, rodinný život, větší péči. Instit. zařízení bto nemohou poskytnout

5

Otázka č.7: Jako odborník ve sféře právní ochrany dětí- nemáte obavy z toho, že dítě v péči pěstounů místo toho, aby vyrůstalo ve stabilním prostředí (v tomto případě v institucionálním zařízení), projde za svůj život několika pěstounskými rodinami a nikdy nezíská pocit jistoty a bezpečí?

Samořejmě, že k tomu může dojít.

Otázka č.8: Domníváte se, že současná legislativa až příliš zjednodušila možnost přijímat děti do péče osob, u kterých nejsou dostatečně prověřeny jak psychické, tak materiální schopnosti přebrat na sebe zodpovědnost o výchovu dětí?

Ne, prověřování se rozměnilo „poctivky jsou stále stejné“

Otázka č.9: Stěžují si pěstouni na současnou legislativu – mají problémy s vyřizováním dávek pěstounské péče na Úřadu práce?

Neznamenala jsem stížnosti a vyřizováním dávek na ÚP

Otázka č.10: Jak Vy osobně vnímáte spolupráci s pěstouny (např. vycházejí Vám vstříc při šetření v rodině, nebrání Vám v rozhovorech s dětmi, nemají tendence být při jednání s Vámi hrubí)?

Pěstouni v našich případech jedoují vstřícně i ochotně, bez prostřední zprostředkují kontakt, respektují a chtějí pracovat na ústupu OSPD

5

Otázka č.11: Jak se Vám spolupracuje s Úřadem práce (vycházejí Vám vstříc při řešení vyplácení dávek pěstounské péče, jsou pracovníci Úřadu práce ochotní řešit různé netypické situace, jsou při jednání s Vámi přátelští)?

Při vyplácení dávek PP s ÚP nejevněme, pěstouni si vyřadí vše sami.

Otázka č.12: Zvětšil se po roce 1995 objem pracovních úkolů, které musíte v rámci své profese zvládat?

Určitě ano, celková adm. (společně na 204, všech kom. part.)

Otázka č.13: Domníváte se, že na OSPOD pracuje dostatečný počet pracovníků – máte vždy dostatek času a prostoru na řešení krizových situací v rodinách pěstounů?

Pracovníci OSPOD je nedostatek, bylo by třeba více pracovníků pro přímou práci s rodinami. Aby členové měl na starosti celou agendu NRP a dále spádové osl. je málo. Nestiháme a patř je málo času opět na klienty.

Otázka č.14: Co byste Vy osobně změnil(a) v současné legislativě a zákonech o pěstounské péči (jsou zákony dostatečně propracovány, nekomplikují někdy spíše práci Vaší i ostatních, jsou zpracovány tak, aby zajistily co největší blaho a potřeby ohrožených dětí)?

Neměli náklady na změnu leg. zákony reagují na potřeby ohrožených - tímto ~~se~~ zvýšit činnost služeb